«بوزانتيون»
ارمنيجه يومى وسياسى غزته . صاحب امتياز ومدير مسؤلى
بوزانت كچيان
مطبعه وادارەخانەسى باب عالى جادەسندە ٣٨ نومرولى
دائرۀ مخصوصەدەدر

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճիտ. վեցամսեայ 3½, եռամսեայ 2 — Արտասահման 40 ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Լոքալէ։

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի դիմաց թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 329 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՉՐԵՔՇԱԲԹԻ, 1897 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 25/7 ԴԵԿՏ. | 17 ՐԵՃԷՊ 1315. | 25 ԹԷՇՐԻՆԻ ՍԱՆԻ 1313 | Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 329

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՄԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԻ ՄԸ ՊԷՏՔԸ

Ա.

Տարօրինակ ծայրայեղ գաղափարներն, և ժամանակին ու ընտանեկան կեանքի աճման, բարգաւաճման ու զարգացման համար վնասակար սկզբունքները, զորս տեսանք այս օրերս բարձրաստիճան եկեղեցական մը գրչին տակ պարզուած, ինչպէս և Հայ Եկեղեցւոյ Հայրապետաց անօրէնութիւններուն դէմ այս «կարգապահ և նախանձախնդիր» եկեղեցականին կողմէ հրատարակուած յանդուգն յարձակումները պարտք կ'դնեն մեր վրայ որ անգամ մ'եւս բացատրենք Հայ Եկեղեցւոյ դիրքն ամուսնական օրէնսդրութեան մէջ, և հայ ընկերութեան պէտքերն արդի ժամանակիս մէջ։

Հա՞րկ է միթէ խորունկ «աստուածաբան» ըլլալ և յանուն աստուածաբանութեան(*) զրպարտութիւններ և սուտ[illegible] ստորագրել այս կամ այն ընդդիմախօսի դէմ, գիտնալու համար թէ Յիսուսի այս խօսքը «Զոր Աստուած զուգեաց, մարդ մի՛ մեկնեսցէ» Յեսուն մերոյ այն ընդհանուր գեղեցիկ պատուէրներէն մին է որ աւելի կ'ցուցնէ իտէալ մը՝ քան գործնական կարճ և կտրուկ կանոն մը կեանքի ամէն պարագաներուն յարմար։ Յիսուսի այս խօսքը Քրիստոնեայ Եկեղեցւոյ մեծամասնութեան կողմէ նկատուած է կանոն մը որ՝ ամէն կանոններու նման՝ կրնայ ունենալ իր բացառութիւններ։ Յիսուս իր դրած կանոնն ինք սահմանած է սապէս. «Եթէ ոք արձակեսցէ զկին իւր, բաց ի բանէ պոռնկութեան, նա տայ նմա շնալ, և որ զարձակեալն առնու՝ շնայ» (Մատթ. Ե.)՝ Նոյն խօսքն, այլուր. «Ամենայն որ արձակեսցէ զկին իւր, և ոչ վասն պոռնկութեան, եւ առնիցէ այլ, շնայ, եւ որ զարձակեալն առնիցէ՝ շնայ» (Մատթ. ԺԹ.)։ Պարզօրէն ըմբռնելով, Յիսուս բնաւ կ'ուզէր որ՝ անբարոյութենէ զատ ուրիշ պատճառով իր կինն արձակողը մեղք կ'գործէ, և մեղք կ'գործէ նաեւ այնպիսի կնոջ մը հետ ամուսնացողն. որովհետեւ կնոջ առջի երիկը դրած է գեա, եւ իր օրինաւոր էր կին միշտ։ Հետեւապէս, կնոջ անհաւատարմութեան պարագային մէջ, արձակումն Յիսուս ինքն ալ ընդունած է։ Ամէնէն պարզ մեկնութիւնն այս է. եւ Յիսուս որ միշտ և յաճախ այնի պարզութեան և պարզ լուծումներու սիրահարն էր, հարկաւ մեղք չի սեպեր մեզ որ իր խօսքն այսպէս պարզօրէն հասկնանք՝ Քրիստոնէից ստուար մեծամասնութեան հետ, մանաւանդ որ Աւետարանիչներն իր պատգամը ճիշդ նոյն բառերով չեն հաղորդած մեզ։ Օրինակի համար, «Եւ ոչ վասն բանի պոռնկութեան» Մարկոսի և Ղուկասի մէջ չկայ։ Արեւելեան և Արեւմտեան Եկեղեցիներն ընդ երկար վիճեցան Յիսուսի դրած այս պայմանն ըմբռնելու կերպին վրայ, և «արձակում» բառին իմաստին վրայ։ Պարզօրէն ըմբռնելով, «արձակումն» որուն դէմ կը բողոքէր Յիսուս, այն արձակումն է որուն վրայ կ'խօսուէր իր առջեւ, այսինքն Մովսէսի օրէնքին մէջ յիշուած արձակումն, որ կնոջ առանց դատաստանի թողումն է ([illegible]), ոչ թէ քրիստոնեայ ազգերուն ի գործ դրած ամուսնալուծումն, որ պէտք քննութեան և դատավարութեան տեղի կ'ունենայ, և կ'վճռուի յանցապարտ կողմին դէմ միայն, այր ըլլայ թէ կին։ Արդ, Յիսուսի մերժած արձակումը մե՛ք ալ կ'մերժենք, բայց Յիսուսական ազդիւք մը չենք տեսներ որ անբարոյ կնոջ մը երիկն առ յաւէտ զրկուի ընտանեկան կեանքի սփոփանքներէն, կամ ինքն ալ անբարոյութեան մղուի, և իր զաւկներ երեսի վրայ մնան, —և կամ անհաւատարիմ երկան մը կինն իր զաւկներով խեղճ ըլլայ մինչեւ կեանքին վերջը՝ կ'հաւատա՞ք որ մեղքին վրայ չկռթող քաղցր, հեզաբարոյ, պատուական Յիսուսն ասանկ անիրաւութիւն մը նուիրագործած ըլլար իր ո՛ եւ է մէկ պատուէրով։ Մովսիսական արձակումը բնական էր որ անհաճոյ ըլլար Յիսուսի մարդասէր մեծ իմաստասիրութեան։ «Մովսէս վասն խստասրտութեան ձերոյ գրեաց ձեզ զպատուիրանն զայն»։ Կոշտ ժողովրդեան մը կոշտ օրէնք։ Քրիստոնէութիւնն յառաջդիմութիւն մ'է մովսիսականութեան վրայ, և Քրիստոս մովսիսականէն ազնուագոյն օրէնք մը կ'ուզէր ցուցնել ամուսնութեան։ Բայց այս օրէնքը պէտք է հետեւցնենք աւելի իր ընդհանուր վարդապետութենէն՝ քան վիճելով Մատթէոսի կամ Մարկոսի բնագրին շաղկապներուն և մակբայներուն վրայ, գիրերուն, [illegible]երուն վրայ, որք ամենեւին առնչութիւն չունին այսօրուան կեանքին հետ։ Ինչ ողորմելի կ'ըլլար այսօր քրիստոնեայ ազգերուն մեծամասնութեան վիճակն, եթէ անոնք իրենց ընկերական և տնտեսական կեանքի գործնական, օրըստօրէական պահանջումները չափէին ձեւէին այն շաղկապի և մակբայի խնդիրներուն համեմատ որոց վրայ դարերով վիճեր են արեւելեան և արեւմտեան աստուածաբանք, ու ցայսօր չեն համաձայնիր։

Լատին Եկեղեցին կ'ըսէ. Քանի որ արձակելոյն հետ ամուսնացողը կ'մեղանչէ, ուրեմն բաժանեալ ամուսին մը չի կրնար կնքել երկրորդ ամուսնութիւն։ Լատին Եկեղեցին հոս արձակումը կ'մեկնէ իբրեւ լոկ բաժանումն, երկան և կնկան իրարմէ զատ ապրիլը։ Արեւելեան Եկեղեցին կ'պատասխանէ թէ Յիսուսի խօսքն իր ամբողջութեամբ պէտք է մեկնել։ Նա որ կ'արձակէ իր կին ոչ վասն անբարոյութեան և երկրորդ անգամ կ'կարգուի, կ'մեղանչէ. և նա որ յանիրաւի արձակուած կնոջ հետ կ'կարգուի՝ նա ալ կ'մեղանչէ։ Այս երկու պարագայից մէջ ալ օրինաւոր արձակում չկայ, հետեւապէս երկրորդ անգամ կարգուիլ չըլլար։ Բայց եթէ կինը դէշ է, երիկը կրնայ արձակել զնա և ուրիշ մը առնուլ առանց մեղանչելու։—«Պոռնկութիւն» բառին վրայ ալ վէճ կայ։ Անլուծելիութեան կուսակիցներ կան որք այս բառը կ'մեկնեն նախ քան զամուսնութիւն գործուած մեղք, շնութիւն բառը վերապահելով բուն իսկ ամուսնական անհաւատարմութեան. և կ'հետեւցնեն թէ Յիսուսի խօսքը կ'վերաբերի անկոյս վիճակի մէջ ամուսնացողներուն։ Բայց այս առարկութեան ալ կրնայ պատասխանուիլ որ եթէ այրն իրաւունք ունի իր կինն արձակելու նախ քան զամուսնութիւն գործած մեղքին համար՝ երբ ազատ էր աղջիկն, ո՛րչափ աւելի իրաւունք կ'ունենայ արձակելու զայն ամուսնութեան գործուած մեղքին համար, երբ սրբազան դաշինքի մը տակ կ'գտնուէր կինը։ Արեւելեան Եկեղեցին Յիսուսի գործածած բառը կ'մեկնէ լոկ «անբարոյութիւն»։ Արեւելեան Եկեղեցին «արձակումն» բառը լոկ բաժանումն չի նկատեր, այլ բացարձակ թողում, քանի որ անդին ուրիշ կին առնելու խօսք կ'ընէ Յիսուս։

Վերջապէս, պատմական իրողութիւն մ'է որ Փլորենտիոյ և ապա Տրիտենդոնի ժողովներուն մէջ Արեւելեան և Արեւմտեան Եկեղեցիք ընդերկար վիճաբանեցան, և չկրցան համաձայնիլ Յիսուսի հրամանին տրուելիք ճիշդ նշանակութեան վրայ։ Կաթոլիկ կղերն ալ, օրթոտոքս կղերն ալ, անշուշտ անկեղծ էին իրենց համոզումներուն մէջ, և իբրեւ բարի և բարեպաշտ քրիստոնեայ, մի՛ն այսպէս կ'հասկնար Յիսուսի խօսքը, միւսն այնպէս։ Արեւելեայք գործնական կեանքի պահանջումներուն վրայ պնդեցին, ամուսնոյ միոյն դէշութեան պատճառաւ միւսն ալ ստանային դիրկը չնեղելու պէտքին վրայ, զաւակները դէշ օրինակի մը ազդեցութենէն զերծ կացուցանելու և երկրորդ մօր մը խնամքն անոնց հայթայթելու պէտքին վրայ, —կամ իրենց անգամ երիկներէն լքեալ մանաւանդ երիտասարդ կիներն անպաշտպան չձգելու և մեղաց սադրանքներէն զերծ վիճակի մը մէջ դնելու կարեւորութեան վրայ, ևն։ Արեւմտեայք պնդեցին անլուծելիութեան վարդապետութեան աւելի գերագանց նշանակութեան վրայ, յանուն Աստուծոյ կնքուած դաշինքին նուիրականութեան վրայ, քրիստոնեայ կանանց դիրքին ազնուութեան վրայ որ անլուծելիութեան արդիւնքն էր եղած, ևն։—Իրօք ալ, անլուծելիութեան վարդապետութիւնը վերացականօրէն ունի հրապուրիչ բանաստեղծութիւն մը, գեղեցկութեան վսեմութիւնն, և կարելի չէր ո՛ և է երկրորդական եւ գձուձ շարժառիթ վերագրել այսպիսի վարդապետութիւն մը ջատագովող հռոմէական եպիսկոպոսներուն։ Արեւելեայք առաւելն կրցին առարկել թէ կապելու եւ լուծելու վերջնական իշխանութիւնը Պապին ձեռքը ձգելու համար էր որ լատին կղերն այնքան կ'յամառէր կ'մնար անլուծելիութեան վարդապետութեան վրայ. զի յայտնի է թէ Պապն ամենազօր է իր Եկեղեցին մէջ, եւ վեհապետներու, իշխաններու, մեծամեծներու ամուսնական դատերը Վատիկանի կ'ներկայացուին, եւ ամէն դարու մէջ Պապերն ամէնէն հանդիսաւոր ամուսնութիւններն անգամ լուծած են՝ այն իշխանութեամբ զոր կ'հաւատան թէ ունին իբր փոխանորդ Յիսուսի։ Բուն իսկ [illegible] գերագոյն իշխանութենէն զատ, Պապը բազմաթիւ որոշուած պարագաներու մէջ ամուսնական կապն [illegible] ճանչնալու ընդարձակ իշխանութիւն մ'ունի։ Այս իշխանութիւնն արեւելեան Եկեղեցին անձի մը չի տար, այլ կուտայ եկեղեցական դատարանի մը, որ հաստատուած օրէնքի մը համեմատ կը դատէ երկու կողմերն, եւ կ'վճռէ ամուսնութեան անվաւերութիւնը, կամ լուծելիութիւնը։ Այս դատարանական վճիռ Քահանայապետական հրամանագրին վրայ այս առաւելութիւնն ունի որ մինչդեռ մեծամեծներն ու հարուստները միայն կարող են իրենց դատը մինչեւ Հռոմ հասցնել, ամէն վիճակի տէր քրիստոնեաներ կարող են դատուիլ իրենց Առաջնորդին կամ Պատրիարքին սահմանած դատարանին առջեւ։

Նաեւ, պատմական նշանակելի իրողութիւն մ'է որ թէպէտ Փլորենտիոյ և Տրիտենդոնի ժողովներուն մէջ արեւելեան և արեւմտեան Եկեղեցիք անհամաձայն մնացին ամուսնական խնդրոյն վրայ, և թէպէտ Հռոմայ Եկեղեցին կարգ մը հերետիկոսութիւններ ու մոլորութիւններ հրապարակաւ նզովեց բանադրեց, բայց երբեք չնզովեց զԱրեւելեան Եկեղեցին՝ ամուսնութիւնը լուծելի նկատելուն համար. որովհետեւ խոստովանեցաւ թէ իբրեւ պարկեշտ և ուղղափառ քրիստոնեայ կարելի էր Յիսուսի խօսքը տարբեր ալ հասկնալ։ Եւ թէպէտ հիմա հազարաւոր կաթոլիկ Գաղղիացիներ, Պելժեր, Գերմանիներ, Անգլիացիներ և Ամերիկացիներ, քաղաքային դատարանի դիմելով, կ'արձակեն անհաւատարիմ կինը կամ այրն և երկրորդ անգամ կ'ամուսնանան, բայց չենք լսեր որ Հռոմայ Եկեղեցին զանոնք կ'բանադրէ, քրիստոնէութենէ կ'մերժէ, և ա՛լ իր զաւակը չի ճանչնար։ Ինք չի պսակեր երկրորդ անգամ, բայց շանթեր չարձակեր այն քրիստոնեայ կառավարութեանց դէմ որք երկրորդ անգամ ամուսնութեան հրաման կուտան։ Շանթեր չարձակելէ զատ, շարունակ կ'յորդորէ՝ օրինակի համար՝ գաղղիացի կաթոլիկներն որ ամուսնալուծման օրէնքը վերահաստատող հանրապետական վարչութեան հաւատարիմ հպատակ ըլլան, անոր հրամաններուն և օրէնքներուն հակառակ չգործեն, ևն։ Ի մի բան, Հռոմայ Եկեղեցին, որ աշխարհի փորձանքներուն ու յորձանքներուն մէջ քաջ գիտէ ճարտարապէս ղեկավարել իր նաւը, տեսականօրէն անլուծելիութիւն դաւանելով հանդերձ, գործնականի մէջ շատ աւելի իմաստուն է քան մեր դարավերջիկ անդրալեռնականներն, որք իրենց անմարսելի ողորմելի գրութիւններն ու յերիւրած քմածին բացատրութիւններն հռոմէական գրիչներու ստորուկ հետեւողութեամբ շարադրած ըլլալով հանդերձ, յանդգնօրէն քան զՊապն աւելի պապական կ'ձեւանան, իբր թէ եկեղեցական նախանձախնդրութիւն ծախելով մեզ։ Բայց զո՞վ կ'խաբեն։ Ապուշ՞ տեղ կ'դնեն ժողովուրդը։

Անլուծելիութեան վարդապետութիւնը Տրիտենդոնի ժողովէն առջն ալ աւելի տկարացաւ. որովհետեւ երբ բողոքական հերձուածը տեղի ունեցաւ, Բողոքականք այս մասին առանց վերապահութեան Արեւելեան Եկեղեցւոյ վարդապետութիւնն ընդունեցին, և բացարձակ մերժեցին Հռոմայ տեսութիւնը։ Երբ Անկլիքան բաժանումը պատահեցաւ, Անկլիքանք յայտարարեցին թէ իրենք ըստ ամենայնի կաթողիկէ կը մնան, միայն քանի մը յատկապէս հռոմէական վարդապետութիւններ մերժելով։ Բայց ի վերջոյ Անկլիքաններուն մեծամասնութիւնն ալ բողոքականներուն պէս ընդունեց ամուսնութեան լուծելիութիւնն, և այն եկեղեցին որ կ'մերժէ «բողոքական» մակդիրն և ինքզինք «բարեկարգեալ կաթողիկեայ եկեղեցի» կ'անուանէ և միշտ առաքելական յաջորդութեան, առաքելական ներշնչման ի խնդիր կ'յածի, ամէնէն հին, ամէնէն առաքելական Եկեղեցիները վնտռելով հանապազ, որ անոնց հետ առաքելական եղբայրակցութիւն մը հաստատէ, այս եկեղեցի (Անկլիքանն) այսօր իր տաճարներուն մէջ կ'նուիրագործէ անհաւատարիմ երկնէն բաժնուած կնոջ եւ անհաւատարիմ կնոջմէն բաժնուած երկան երկրորդ պսակը, — զոյգն բացառութեամբ միայն։ (*) Հետեւապէս, Քրիստոնէութիւն դաւանող երկու-երրորդն, եթէ ոչ երեք չորրորդն, օրինապէս ունի կրկնամուսնութիւն՝ որոշեալ դէպքի մէջ։ Եւ եթէ Հռոմայ Եկեղեցւոյն մէջ այս պէտք այնքան զգալի չէ, բացայայտ պատճառն այս է որ հռոմէականութիւն դաւանող ազգերուն մեծագոյն մասին մէջ քաղաքային ամուսնութեան օրէնք կայ, և այն օրէնքին հետ՝ նաեւ քաղաքային դատարան, ուր կ'վճռուի ամուսնալուծումն, որով շատ նեղը մնացած ամուսինք առաձեռն ունին միշտ ելից հնար մը, և չարիքին դարմանն անպատճառ իրենց ազգային Եկեղեցիէն խնդրելու հարկին ներքեւ չեն գտնուիր։

Իսկ մե՛ք՝ Հայերս՝ ի՛նչ դիրքի մէջ ենք, Արեւելեան եւ Արեւմտեան երկու հսկայ Եկեղեցիները բաժնող ամուսնական խնդրին հանդէպ։ Հայ Եկեղեցին ի՛րա՞ւ կայր հետեւող մը եղած է անլուծելիութեան վարդապետութեան։ Կամ, Հայ Եկեղեցին երկու մեծ Եկեղեցեաց այս մեծ վիճաբանութեան մէջ ո՞ր կողմին յարած է։—Յաջորդ յօդուածով ալ այս կէտը քննենք, եւ անկէ ետքն ըսենք թէ ինչ պէտք է ընենք ներկայիս մէջ։

(*).—Անկլիքան կղերի փոքրամասնութիւն մը, որ առաւելապէս լատինամիտ է, Նիւմանի, Մանինկի վարդապետութիւններով սնած, կրկնամուսնութիւնները չքաջալերելու համար, իր պաշտօնավարած եկեղեցիին մէջ չի պսակեր ամուսնոյն ողջութեան երկրորդ անգամ կարգուելու եկողը։ Բայց մէկ անկլիքան եկեղեցիի դէմ, տասն հատ կրնան գտնուիլ ուր երկրորդ պսակն օրինաւորապէս տեղի կ'ունենայ։ Անկլիքաններուն սկզբունքն է որ երկրորդական համարուած խնդիրներուն համար ճնշում ի գործ չեն դներ կղերին վրայ։ Եւ ամուսնութիւնն Անկլիքանաց համար «խորհուրդ Եկեղեցւոյ» չէ։ Հետեւապէս քրիստոնէական վարդապետութեան էական խնդիր չի կազմեր։

ՎԱՆԷՆ ՍՈՒԷԶ

Շատ գրուած է ու պիտի գրուի վաշխառութեան վրայ, որ պանդխտութեան պատճառն և արդիւնքն է։ Կ'արդացի՞ք Հաճի Շահպազի նկարագրութիւնն, որ հրատարակուեցաւ Բիւզանդիոնի մէկ քանի թիւերով։ «Գագիկ» շատ գեղեցիկ պատկերացուցած էր անսիրտները այդ ընդհանուր [illegible] որուն կ'նմանին գրեթէ բոլոր վաշխառուք՝ զոյգն բացառութեամբ։ Բարի քրիստոնեաներ ըստ երեւոյթին, անուշ լեզու մ'ունին, մեղր կ'թափի բերաննէն, մինչեւ որ ճանկերնին ձգեն որսն որուն արիւնը պիտի քամեն ետքն, իրենց տուած 10-20 մէճիտ գումարին փոխարէն գանձելով միշտ, գանձելով շարունակ, [illegible]ները փոխելով, տոկոս տոկոսի վրայ բարդելով, և վերջապէս իրենց տուածին թերեւս մէկ քանիպատիկն սաակ առնելէ վերջ, միշտ պահանջատէր մնալով. այնպէս որ օրին մէկն ալ կ'յաջողին խեղճ գիւղացիին մէկ արտը կամ այս օրինակ մի սեպհականութիւնն իւրացնել։ Աւասիկ վաշխառուին համառօտ [illegible]։ Հաճի Շահպազի պատմութենէն զատ, այդ պահեստ աչքի առջեւ ունիմ Հալէպէ առ Բիւզանդիոն ուղղուած թղթակցութիւն մը, ուր կը նկարագրուի իբր 30 տարի առաջ գաւառացիներու դուրս պանդխտելու առաջին հոսանքը, և պանդուխտներու առաջին մէկ յաջողութիւնը Սուէզի ջրանցքի շինութեանց պահուն, ուր գործոյ ցիչ օրականներով մտան ամենածանր աշխատութեանց տակ, և ձեռնարկուներու ուշադրութիւնը գրաւեցին իրենց տոկունութեամբ և ջանասիրութեամբ։ Հոն 4—500 հոգիէ բաղկացեալ պանդուխտ եղբայրներու խումբն երկար ատեն իր աշխատութիւնները շարունակեց. անոնցմէ մէկ քանին, [illegible] ոսկիներէն հրապուրուած, յանդգնութիւն ունեցան իրենց բաղդը փորձելու մինչեւ Զուլուներու երկիրն և ափրիկեան խոր անկիւններն՝ [illegible] պատերազմի զօրաց մէջ այլեւայլ պաշտօններ ստանձնելով։ Սուէզի ջրանցքին հայ բանուորք իրենց բնավայրը գրած նամակներով կ'պատմեն իրենց յաջողութիւնները, կ'գրեն թէ «տոպրակ՝ եր պէտք են [illegible] ոսկիները լեցնելու», և այս՝ պատճառ կ'ըլլայ նոր հոսանքի մը պանդխտութեան, և բերնին ջուրը կ'վազցնէ փոլցոճիներուն, որք՝ նոր զոյութիւն առած թունալից մեքենաներ՝ խորհուրդ կը գումարեն («դեւք ի կորուստ մարդկան միաբանին» կ'ըսէ Նամականին), և կը դիմեն Սուէզ պանդուխտներու ետեւէն, այդ պարզամիտ որսերն իրենց ճանկը ձգելու, անոնց քրտինքին արդիւնքը ձեռքերնէն յափշտակելու։ Իրենց բնավայրէն պանդխտեալներու ուղղեալ բերել կուտան կեղծ [illegible] նամակներ, յանձնարարող թէ այսինչ [illegible] այնինչ «Հաճի աղան» շատ բարեմիտ մարդ է, և անոր ձեռքով ղրկեն իրենց հասցնելիք դրամը։ Փոխառու մէջ սեննակներ կ'բանան, և անիրաւութեան այդ երկու մաննաճիները՝ գաւառաց մէջ և պանդխտավայրը՝ ձեռք ձեռքի տուած կ'սկսին պարագլուխ գործել պանդխտին [illegible]։ Շատ ջանցած գաւառներէն ստ տեսակ նամակներ կ'տեղան։—

«Մշոյ դաշտի Բ..». Գիւղացի Թակէեան Կոբէկից կարօտագին բարեւ իմ Վրդօին. Ձեր պատուական քէֆը կ'հարցունեմ. գլխուս մեղը ձեզի օրհնող եղնի զաւակներս, թէ զմեզ հարցանէք վերը Աստուած վարը Հաճի Աղան զմեզ սովքէն ազատեց, քով Հաճի Աղային պարտական ենք, չօլուխ չօճուխն ալ ինքն է խազուցեր. անա քանի խաս լիրա փոլոս ըրեցինք, մեր ձեռքն ի ձեր փեշ, ձեր ձեռքն Աստուծուն, [illegible] այս փոլոսը վճարէք, վերջ [illegible] չի թողէք այս մարդուն առջե. Աստուած երկար ումր ու արեւ տայ Հաճի Աղին. չի տայ չօլուխ չօճուխով մեր ումր ու արեւն ալ [illegible] չենք կրնար Հաճի Աղայի աղէկութենէ տակէն ելնալ» ևն։

Պանդխտութեան առաջին ամիսներուն մէջ, մինչ Սուէզի ջրանցքն այնքան կ'շլացնէր աչքերն, ու մինչ Պոլիս ալ շա՛տ աւելի յաջող ասպարեզ մ'էր պանդխտին, այնպէս որ գաւառներու մէջ առածի կարգ անցած էր «Ստամպօլ, տակը պօլ, գնա գըզէ՛ առ եկուր» խօսքն, այն ժամանակ այնքան զգալի չէր պանդխտին համար վաշխառուին անխղճութիւնը։ Բայց յաջող օրերն անցան գացին, և վաշխառութիւնը մնաց ու հետզհետէ աւելի զկծեցուցիչ հանգամանք մը կ'առնէ տնտեսական տագնապին հետեւանքով։ Առաջ խեղճ գիւղացին կը վճարէր քիչ շատ ու չէր [illegible] պարտքէն, հիմա չի կրնար ալ վճարել, և կ'երեւակայէք թէ ի՞նչքան պիտի ճնշէ, պիտի ճզմէ զինքը պարտքի ծանր անտանելի բեռը։

Վաշխառութիւնը՝ միշտ [illegible] պարսաւելի՝ զզուելի է [illegible] բողութեան մը, որ է դիւրութիւն ընծայել անոր որ առժամայ [illegible]թիւն մ'ունի, պէտք եղածին չափ դրամ տալով, և փոխարէն փոքրիկ վարձք մ'առնելով «տոկոս» անունին տակ։ Բայց տոկոսի աստիճանը կ'տարբերի ամէն երկրի մէջ, դրամի առաւել կամ նուազ առատութեան համեմատութեամբ։ Եւրոպայի մէջ 2½ կամ 3% է, և շատ դրամատէրներ երջանիկ պիտի սեպեն ինքզինքնին եթէ իրենց դրամագլուխն այնչափ մը տոկոս կարենայ բերել միշտ։ Բայց հոս իրերն այնպէս չեն, և մանաւանդ գաւառներու մէջ ամէն վաշխառու ուզած կերպով կ'խաղայ երկրագործին հետ, որ պէտք ունի իր դրամական օժանդակութեան։ Այս անխղճութեան առաջքն առնելու համար է որ հաստատուած է «Միւրապէհա Նիզամնամէսի»ն, որ մեր երկրին համար օրինաւոր տոկոս սահմանած է 9%. և որուն համեմատ, տարիներու ընթացքին մէջ վճարուած տոկոսին քանակութիւնը պէտք չէ որ անցնի դրամագլուխը են. [illegible] Բայց վաշխառուք և փոլցոճիք իրենց [illegible] ճարպիկ [illegible] այնպիսի ձեւ մը կուտան իրենց փոխառութեանց, որ [illegible] օրէնքին հետապնդութենէն։ Դարմանը ժողովրդին զարգացման մէջ պէտք է փնտռել։ Ջանալու է տարածել օրէնքին նպաստաւոր տրամադրութիւններն, և գաւառաց մէջ երկրագործական դրամատուներ մեծ դիւրութիւն մը կ'ընծայեն երկրագործ ժողովրդեան։ Բայց Բիւզանդիոնի [illegible]

թար գիւղերու խորերն, հո՛ն ուր ամէնէն աւելի պէտք կայ այս բաները գիտնալու։ Եթէ լրագիրը չի հասնիր, գոնէ Եկեղեցի մ'ունինք ամէն տեղ, ամէն գեղ, ու ժողովրդեան հովիւ մը այնտեղ։ Ձենք պահանջեր որ բոլորովին ջահերին ժողովուրդը ընազանցական խնդիրներով զբաղեցնել, բայց կ'արժէ չէ՞ որ հրահանգիչ քարոզներով զուսաւորեն զայն, կեանքի ամէնօրեան պէտքերուն վրայ խրատներով, ինչպէս կ'պահանջէր Խորէնի՞ մեր Քրոնիկագիրն այնքան նրբամտօրէն և այնքան իրաւացի կերպով։ Ն'միայ հասկնալ թէ նոյն իսկ մեր առաջնորդք, վարդապետք, քահանայք, ամենքն ալ տեղեա՞կ են այն բաներուն, որոց վրայ փափաքելի էր որ խօսէին ժողովրդեան...

ՋԱՐՄԱԿԸՐ ԴՊԻՐ

ՓՈՔՐ ԸՄԲՌՆՈՒՄ ՄԸ ՄԵՐ ՄԷՋ

Գաւառացին դպրութիւնը դեռ ընթացիկ գործածութիւնն ունի գաւառական դպրոցներու մէջ, մինչ Պոլսոյ դպրոցներէն գրեթէ վերցուած է այդ։ Արմատական փոփոխութիւն մը որ յանկարծ տեղի կ'ունենայ, ահագին աղմուկ յառաջ կ'բերէ ամէն տեղ, ամէն ժողովրդի և ամէն հաստատութեան մէջ։ Նշմարելի յառաջդիմութիւն մը գործ կ'ըլլայ երբ հիմնովին ջնջենք գաւառացի դրութիւնը մեր դպրոցներէն։ և սակայն այդ ջնջումն այնքան դանդաղ և այնքան ծանրաբարութեամբ ըլլալու է որ աշակերտք երբեք չզգայ թէ քաւաղան գործածելու արտօնութիւնն առնուած ըլլայ ուսուցչէն։ Թող բոլոր գաւառական վարժարաններու հոգաբարձութիւնք նկատի առնեն [illegible] գաւառական դրութիւնը նօթագրութեան վերածել, 10—12 տարեկանէն վեր աշակերտներ երբ պաշտօն գործած յանցանքի համար ծնողքին կամ [illegible] աշխատութիւն [illegible] խոր զգացումին [illegible]

Անշուշտ զարմանալի պէտք է որ մեր մէջ [illegible] ըմբռնումը թէ [illegible] «[illegible] աշակերտ չի կրթուիր» այնքան արմատացած է որ չատ ծնողքներ պահեն խրտչելով այս փոփոխութենէն։ Այսպիսի կարեւոր գործի մը ձեռնարկել առաջ [illegible] և հոգաբարձուներու գլխաւոր պարտքն է պատրաստել նախ հասարակութեան միտքն այդ փոփոխութեան. Գաւառացի դրութիւնք պաշտպանող [illegible] ծնողքներ կը կարծեն որ [illegible] մը [illegible] գործն է [illegible] ազդեցութիւն մը ունենալ աշակերտաց վրայ և այն ալ, կ'ըսեն, միայն գաւազանով կրնայ ըլլալ։ [illegible] է որ երեւան կ'ուգայ անոնց [illegible] աշակերտը [illegible] է ուսուցիչն և ոչ թէ վախնալու է անկէ։ Աչքառու անգամ չի հանիր վարժապետն այն արդարներն որք վախէ դրդեալ [illegible] են զինքը։ Անկեղծ յարգանք և սէր առ ուսուցիչն, չատ աւելի հնազանդութեան կ'առաջնորդեն ուսանողը, քան վախը։ Սէր հնազանդութիւնը վախէ դրդեալ է, միայն առերեւոյթ բան մ'է։ Հերու ուսուցչին նկատմամբ [illegible] աշակերտն ամէն [illegible] կ'խորհի ու կ'ընէ։ Բայց երբ սէրէ դրդեալ է, ընել է աշակերտը պատրաստականութիւն ունի անալու սիրայօժար այն ամէն պատուէրներուն որք կ'տրուին իրեն։ Ուսուցչին գլխաւոր ջանքը պէտք է ըլլայ սիրուիլ ուսանողներէն, և ոչ թէ զանոնք վախցնել։ Փորձեցէք և լաւագոյն արդիւնքը պիտի տեսնէք։

Յ. ՊԱԽԹԻՑԱՐԵԱՆ

Տէնէկ Մատէն.

ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Վարժարանք. — Վերաբացում. — Նոր տեսուչը. — Մրցանք Բարեփոխում. — Դասագրոց առք. — Թղթակից Ռուսաց. — Արծնեան եւ Հոփսիմեան վարժարանք։

Քաղաքիս վարժարանք կ'ուքերն [illegible], բացի Սանասարեանէ։ 1. — Արծնեան վարժարան, որ Մայր-վարժարան ալ կ'ըսուի իր անունն առած է քաղաքէն։ միայնակ է եւ վերանորոգուած բարեյիշատակ Մակար աղա Մակարեանցի ծախքով. ժամանակին ջերերու կոյր հակառակութեանց եւ [illegible] պատճառաւ Մակարեանց չէ յաջողած [illegible] այդ պատճառաւ. այսօր Մայր-վարժարան, անծուկ կ'երեւի իբր կեդրոն վարժարան։ Յառաջիկայ [illegible] վարժարանին կից նոր չէնքեր պիտի չինուին. ժամանակին գործուած [illegible] համար [illegible] վարժարանն [illegible] 400է աւելի ուսանողաց եւ 12 պաշտօնեայ։ 2. — Հոփսիմեան վարժարան. — Իգական բարձր. Նախակրթարան. կ'պարունակէ 460 ուսանող, եւ 13 պաշտօնէից յանձնուած է։ Այս վարժարանի մէջ բացուած է նաեւ աղջկանց Արհեստանոց մը՝ Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակն հաստատող յաւերժայիշատակ Իգմիրեանցի կտակով, որուն տնօրէնութեան համաձայն՝ մինչեւ վերջերս 60 Օսմ. ոսկւոյ գումար մը կ'վճարուէր նոյն հաստատութեան։ Ահա այդ գումարն է որ Մ. Պատրիարք Հայրն յատկացուց, նոյն կտակի տրամադրութեամբ, Մչոյ Ազգ. Հայասէրեաց Ընկերութեան փակեալ վարժարանին, զայն վերաբանալու համար, ի մեծ գոհունակութիւն Մչեցւոց։ 3. — Մըսրեան վարժարան. — Միական երկսեռ վարժարան։ Բարեյիշատակ Մ. Գէորգ աղա Մըսրեանց եղած է այս վարժարանի հիմնադիրը։ Պաշտօնեայք՝ 8, երկս. ուսանողք՝ շուրջ 270։ Ունի մինչեւ Գ. դասարան, այս վերջինը՝ նոր բացուած։ 4. — Մըսրեան Մանկապարտէզ. — 96—97 տարեշրջանին բացուած. պաշտօնեայք՝ 7, ուսանողք՝ գրեթէ 100։ 5. — Աղապալեան վարժարան. — Հիմնադիր՝ այժմեան Տեսուչ Մ. Յ. Աղապալեան էֆ. արական, տարրական նախակրթարան (մինչեւ Բ. դասը) պաշտօնեայք՝ 3, ուսանողք՝ 100։ 6, եւ 7. — Տ. Ազարեան վարժարան. — Մէկ չէնքի մէջ, երկու մասի բաժնուած, մին աղջկանց, իսկ միւսը մանչերու յատուկ։ Հիմնադիր՝ բարեյիշատակ Մ. Սեղոմոն աղա Տ. Ազարեան։ Տարրկ. Նխկրթր. (մինչեւ Բ. Դասն.), պաշտօնեայք՝ 4, երկս. ուսանողք 185։

Թիւ ընդհ. ուսանողաց՝ 1500է աւելի. ընդհ. պաշտօնեայք՝ 47 (պաշտօնէից վրայ դեռ նոր յաւելումներ պի կ'ըլլան)։ Ամսական ծախսը 60 օսմ. ոսկի, նախորդ տարուընէ 13 ոսկի աւելի։ Վերաբացումը տեղի ունեցաւ սեպտ. 9ին. ուսանողք ամբողջ 3 ամսուան արձակուրդ վայելելէ վերջ՝ վերսկսան իրենց դասերն, աւելի բարեփոխուած ծրագրով մը։

* * Ուսումն. Խորհուրդն որ հոգաբարձութեան պաշտօնն ալ միանգամայն կ'վարէ, Նախորդ Բողհ. Տեսուչ Տ. Ռափայէլեան Կարապետ էֆ. ի հրաժարելէն վերջ՝ ժամանակաւոր տնօրէնութեամբ մը 1-2 ամսոյ չափ տեսչական պաշտօնն 3 ձեռներէցներու յանձնեց։ Դպրոցաց վերաբացումէն առաջ՝ որդէն բանակցութեան մտած էր Տուրպինեան եւ Խորթուկեան էֆներու հետ, տեսչութիւնն անոնցմէ միոյն յանձնելու համար։ Ի՛նչ ինչ պատճառներով բանակցութիւնք անյաջող ելք մ'ունենալով, նոյն պաշտօնն յանձնուեցաւ Կարնեցի Մկրտիչ էֆ. Յ. Աղապալեանի, որ շուրջ 30 տարիէ ի վեր, կ'պաշտօնավարէ ազգ. վարժարանաց մէջ եւ ծանօթ է ընթերցող հասարակութեան, քանի մը դասագրոց հեղինակութեամբ։

* * Նորընտիր տեսուչը ծրագրոյ մէջ ինչ ինչ կարեւոր բարեփոխութիւններ ըրաւ, զորս կ'արժէ արձանագրել (Ո՛ր միաց արդեօք Կեդր. Ուսումն. Խորհրդոյ մանրամասն ծրագիրը)։ Մինչեւ ցարդ հնգամեայ ամենաբարեւոր դասը, չգիտեմ ինչ քմահաճ տնօրէնութեամբ, Գ. Դ. Ե. և Զ. դասարանաց աշակերտք միայն առանձնաշնորհեալ էին անելու։ Աղապալեան էֆ. Ա. նախակրթէն սկսեալ պարտաւորիչ ըրաւ և գրեթէ ամենօրեայ։ Բարոյագիտութեան անտրամութեան, քրիստոնէական վարդապետութեանց դասերը նոր ներմուծեալցան վարժարանայ մէջ. նոյնպէս թաղային 4 վարժարանաց մէջ գծագրութիւնը։ Բարոյագիտութիւնը՝ վարժարանաց միոյն մէջ միայն կ'դասախօսուէր առեւէ մը ի վեր։

* * Դասագրոց առք. — Ինչպէս ուրիշ քաղաքաց, չըսեմ գիւղօրէից, նոյնպէս և Կարնոյ մէջ գրքի սով կայ։ Գաղափար մը տալու համար, հոս աւելցնել է յիշել թէ անցեալ տարի 25 աշակերտէ բաղկացեալ դասարանի մը հայերէնի ուսանելիքը էր 3—4 գրքով միայն. ալ երեւակայել պէտք է։ Մեղքը՝ նախորդ Ուսումն. Խորհրդոյ վիզը։ Արդի Ուսումն. Խորհուրդը՝ գովելի հոգածութեամբ մը՝ այս ծարի կանխաւ ուղղակի յանձնարարեց ի Պոլիս դասագրոց մասին, յուսալի է թէ այսօր վաղը հասնին, թէպէտ մի քիչ ուշ։

* * Ուսումն. Խորհուրդը Սեպտ.ի սկիզբէն բոլոր ուսուցչաց թոշակներուն վրայ բարձրումներ ըրաւ անխտիր, յայտնելով միանգամայն թէ «ըստ որում դեռ նոր պաշտօնի ձեռնարկած ենք, չենք կրնար քածէն ըստ արժանւոյն գնահատել։ Յառաջիկային ակնյայտ նոր յաւելումներ ալ պիտի ըլլան, ի քաջալերութիւն. և նոր գեղչեր՝ ի պատիժ, ինչ որ արդարութեան պահանջումն է։»

* * Ուսանողներէն թոշակ գանձելու դրութիւնը թէպէտ ժամանակին ընդունուած է Կարնեցի ազգայիններէն, սակայն տարիներէ ի վեր—անշուշտ տնտեսական տագնապներու բերմամբ—աշակերտներէն երբեք թոշակ չի գանձուիր, սրով և Նախակրթարանը յդի եղած է քաղաքիս մէջ։ Ուսումն. Խորհուրդն՝ հասոյթներու անբաւականութեան պատճառով՝ ձեռնարկեց թոշակի դրութիւնը նորէն հաստատել, աշակերտին կարողութեան համեմատ ամսէ ամիս 1—6—8 ղրշ. գանձելով, որով կ'յուսացուի տարեկան 200 ոսկւոյ գումար մը հաւաքել, ինչ որ մեծ բան մը չէ Կարնոյ պէս բազմահայ քաղաքի մը համար։ Յուսալի է որ այսպէս հասոյթ նոր աղբիւրներ գտնելով՝ Ուսումն. Խորհուրդն յաջողի Արծնեան վարժարանը Մայր-Վարժարանի անուան համապատասխանող վիճակի մը մէջ դնել, և այսու հետզհետէ մրցման գաղափարը ներմուծել ընդ մէջ Սանասարեանի և Արծնեանի։ Հոփսիմեան վարժարանն ալ պէտք է օժտել նոր ոյժերով։ Հերի՞ք անուանական ընթացաւարտուհիներ ընծայել ազգին. ընթացաւարտուհիներ՝ որք ի հարկին վարժուհի ալ կ'ըլլան, առանց ուղղագրութիւն իսկ գիտնալու, որոց մէջ, դժբախտաբար կան այնպիսիներ որ մինչեւ իսկ ճիշտ չեն կրնար ստորագրել։

ԱՐՍԷՆ

Կարին, 1 Նոյեմ. 97

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԿՆՔՈՒՄԸ. — Հաշտութեան Վերջնական Դաշնագիրն օսմ. կառավարութեան կողմէ՝ ստորագրեցին Թէվֆիք փաշա ու Հասան Ֆեհմի փաշա, իսկ հելլէն կառավարութեան կողմէ՝ իշխան Մաւրոկորտադո ու Մ. Ստեֆանու։

—Նախարարաց Խորհուրդը կէսակի օրուան նիստին մէջ հաւանեցաւ Հաշտութեան Դաշնագրոյն և տեղեկագրով մը մատոյց ի Կայս. Պալատ։

—Դաշնագրոյն կնքուելէն յետոյ, երկու կողման պատուիրակները զիրար շնորհաւորելու առթիւ յոյս յայտնեցին որ այս հաշտութիւն տեական ըլլայ՝ երկուց երկրաց չահերուն համար։ Հելլէն պատուիրակներն առաջին օրը շնորհաւորական այցելութիւն տուին Ա. պատուիրակ Թէվֆիք փաշայի և երէկ ալ Բ. պատուիրակ Հասան Ֆեհմի փաշայի։

—Նորկիոս Թագաւորն և վարչապետ Մ. Զայմիս Հաշտութեան լուրն իմանալով շնորհաւորական հեռագրեր ուղղեցին Մաւրոկորտադո իշխանին և Մ. Ստեֆանուի։

—Հիւպատոսական պայմանադրութեան բանակցութիւնք ի մօտոյ պիտի սկսին։ Գ. պատուիրակ Մ. Տուրուդիս որ այս խնդրոյն համար Կ. Պոլիս պիտի գայ, հրաման ստացեր է անմիջապէս ճամբայ ելնելու։ Թուրքիոյ հելլէն հիւպատոսներն իրենց պաշտօնատեղիները պիտի դառնան։ Մանրամասն հրահանգներ ստացած են իրենց պաշտօնին կիրառման համար՝ մինչեւ որ հիւպատոսական պայմանադրութիւնը կնքուի։

—Հաշտութեան կնքեալ Դաշնագիրն այսօր պիտի ղրկուի Յունաստան։ Երեսփ. Ժողովն անմիջապէս հրաւիրուելով նկատողութեան պիտի առնու. երբ նիստ պիտի յատկացնէ Դաշնագրոյն ընթերցման վաւերացման գործողութիւնն ալ մէկ քանի օր պիտի տեւէ որով կ'յուսացուի թէ վաւերացեալ օրինակը մինչեւ Դեկտ. 22 (Հ.Տ.) Կ. Պոլիս ղրկուի։

— Բ. Դուռը Մեծ Տէրութեանց դեսպաններուն հաղորդեց Հաշտութեան Դաշնագրոյն օրինակը։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Երեսփ. Ժողովն, հաշտութեան դաշնագրոյն քուէարկուելէն յետոյ, պիտի վիճաբանի դատական, ներքին ու կրթական նախարարներու մատուցած օրինաց ծրագրերու վրայ։ Կառավարութիւնը կ'յուսայ որ մինչեւ որ այս օրինագիծեր քուէարկուին, ելմտական հակակշռի օրինագիծը պատրաստուի ու ժողովին ներկայացուի։

—Աթէնքէ կ'գրեն թէ ելմտական նախարարին հրաւիրանօք՝ Հակակշռի Յանձնաժողովին անդամք նոյն պաշտօնատան մէջ գումարուելով վիճաբաներ են հակակշռի օրինագծին վրայ։ Նախարարը դիտողութիւն ըրեր է չորս յօդուածներուն վրայ, ըսելով որ ազգային զգացումը վիրաւորելու հանգամանքն ունին. աւելի բարեփոխեալ օրինագիծ մը ներկայացուցեր է բացատրութիւններ տալով։ Օտար պատուիրակները խոստացեր են ուսումնասիրել իր առաջարկութիւնները։ Պատուիրակները նախ առաջարկեր են որ հանրային պարտուց յատկանալի հասութից քննիչներն օտարներէ ընտրուին՝ հելլէն օգնականներով։ Ելմտական նախարարը պնդեր է որ կէսն Հելլէնացի ըլլայ։ Հակակշռի օրինագիծն Երեսփ. Ժողովոյ կողմէ վաւերանալէն յետոյ, հելլէն կառավարութիւնն ուղղակի հին պահանջատէրերուն հետ պիտի բանակցի՝ կարգադրութիւն մ'ընելու։ Ապա պիտի պատրաստուին երկու օրինագիծ՝ մին հանրային պարտուց տոկոսը սահմանելու եւ միւսը՝ տուգանաց փոխառութիւնն արտօնելու։ Այս երկու ծրագիրք Երեսփ. Ժողովոյ կողմէ քուէարկուելէ յետոյ, օտար պատուիրակները պիտի մեկնին եւ առանց պիտի յաջորդեն դեսպանատանց ելմտական կցորդները։ Տուգանաց փոխառութեան կնքումն ալ պիտի դիւրանայ, օտար պատուիրակաց տեղեկագրերուն հրատարակմամբ ի մասին Յունաստանի ելեւմուտքին։ Պատուիրակները կը կարծեն որ Յունաստան եթէ հետեւի իրենց խորհուրդին, պիտի կրնայ հարիւրին երեքուկէսով փոխառութիւն կնքել։

—Գերմանիոյ կայսրն իր քրոջ՝ Սոֆիա իշխանուհւոյն՝ տուած պատուանշանին հետ ինքնագիր նամակ մը ղրկեր է, յորում գովեր է Իշխանուհւոյն մարդասիրական զգացումները պատերազմի պահուն։ Սոֆիա իշխանուհին շնորհակալութիւն յայտներ է իր եղբօր՝ Վիլհելմ Բ.ի։

—Քննութիւն մը պիտի կատարուի ստուգելու թէ կարելի չէ՞ր աղատել Լարիսա, Վոլո, Ֆարսալա, Տոմոքո եւ Թրիքալա թողուած թնդանօթները։

—Պատերազմին պատասխանատուութիւնները քննող խորհրդարանական յանձնաժողովը պիտի լսէ նաեւ Կրետէի հելլենական նախորդ հիւպատոսները։

—Յանձնաժողով մը կազմուած է որոշելու թէ Լըպէլ, Մանլիխեր եւ Մաւզէր հրացաններէն ո՞րն յարմար է հելլէն բանակին համար։ Զինուորական վարկին մէկ մասն այս զէնքերու գնման պիտի յատկանայ։

—Պիրէէի մաքսատան մէջ մեծ ոգեւորութիւն կ'տիրէ։ Կ'հաշուուի թէ Նոյեմ.ի հասոյթն անցեալ տարուընէ մէկ միլիոն տրախմի աւելի պիտի ըլլայ։

ՀԵԼԼԷՆ կառավարութիւնը Սըր Էտկար Վինսընդի հետ կ'բանակցի՝ տուգանաց հատուցման համար փոխառութիւն մը կնքելու Ֆրանսացի դրամատեարց հետ։

ԹԵՍԱԼԻՈՅ գաղթականաց համար Յունաստանէ հոն ղրկուելիք սրմաիք եւ այլն մաքսէ զերծ պիտի ըլլան՝ արտօնութեամբ օսմ. կառավարութեան։

ՍԱՀՄԱՆԱԳԾԱՅՈՅ գծման յանձնաժողովը Լարիսայէ մեկնելով Քալապաքա ժամներ է։

ԿՐԵՏԷ ղրկուած գերման մարտանաւն՝ Օլտէնպուրկ ունի 389 նաւաստ, 16 թնդանօթ, 5200 թոնօ տարողութիւն և 3900 ձիու ուժով մեքենայ։

—Լոնտոնի և Վիեննայի թերթեր քաղաքական նպատակ մը վերագրել ուզելով Զարին կողմէ Կրետէի ժողովրդեան եղած դրամական և այլ նուէրներուն, Նոռ Վրեմիա կ'մերժէ այս վերագրումն, ըսելով որ Զարն իր նախորդաց օրինակին հետեւելով, լոկ մարդասիրական ու քրիստոնէական գաղափարով կ'չարժի։

—Հանիայէ կ'գրեն թէ հելլէն չոգենաւք թէեւ արտօնուեր են Կրետէ երթեւեկել, սակայն օտար մարտանաւերու կողմէ պիտի քննուին։ ամբողջովին պիտի վճարեն մաքսերը։ Շոգենաւին պաշտօնաթուղթերուն մէջ օրինաց հակառակ կէտ մը եթէ նշմարուի, տուգանք պիտի առնուի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՖՐԱՆՄԱՍՈՆՆԵՐԸ, հաւատարմութեամբ իրենց Մեծ Վարպետին՝ Կալլէսի իշխանին՝ անցեալ ԵՇ. հանդիսաւոր պատարագ մատուցանել տուին Լոնտոնի Ս. Պօղոսի հոյակապ մայր-եկեղեցւոյն մէջ, ի յիշատակ 200րդ տարեդարձին այս մեծ տաճարին վերաշինութեան՝ Լոնտոնի մեծ հրդեհէն ետքը։ Կ'պատմուի թէ Ազատ-Որմնադրաց մեծ ընկերութիւն մը իր անդամներով գործակցած էր այս վերաշինութեան։ Հռոմայ Եկեղեցին կը դատապարտէ Ֆրան-Մասոնութիւնն իբրեւ անկրօն, անհաւատ, յեղափոխական մարմին, բայց՝ մանաւանդ բողոքական ազգերուն մէջ՝ կան չատ հաւատացեալ և կրօնասէր մարդիկ որք ազատ-որմնադրական ընկերութիւններու անդամ են, եւ անգլիքան կղերին մէջ ոչ սակաւ անդամք կան սոյն եղբայրակցութեան։ ԵՇ.ի արարողութիւնն անգլ. Ազատ-Որմնադրաց կրօնասիրութեան և եկեղեցասիրութեան մէկ նոր ապացոյցն եղաւ։ Հանդէսը չատ փայլուն էր։ Միայն Ազատ-Որմնադիրք եւ դուքսէն ընկերական բարձր դիրքի տէր անձինք ներկայ էին մաից տամաով։ Այն մեծ եկեղեցիին զարդական մասերու ամբողջացման համար որք երկու դարէ հետէ թերի մնացեր են, Ազատ. Որմնադիրք մեծ գումար մը կ'նուիրեն։

ԿՈՎԿԱՍԻԱ. — Երկու չաբաթ առաջ Տփղիսէ անցաւ իտալացի երկրաբան մը, որուն իտալեան կառավարութիւնը պաշտօն յանձներ է հետազօտել թէ ինչո՞ւ Սեւանայ լճի չրջապատը չարունակ կ'ընդարձակի, մինչ ուրիշ լճերու մէջ ասոր հակառակն է որ կ'տեսնուի։

—Դարմճալ, երկու չաբաթ առաջ, քանի մը անգլ. ուղեւորներ Տփղիս եկան եւ անտի գացին Պաքու, ուր նաւթահորերը քննելէ ետքը, պիտի երթան Սմրղանդ։

ԿԱՅՍՈՒԹԻՒՆՆ Ց'ԱՒՍՏՐԻԱ. — Անցեալ ԴՇ. Բրակայի և Պոհեմիոյ ուրիշ քաղաքաց մէջ Չեխերն և Գերմանք անկարգութեանց վերսկսան։ Բրակայի մէջ հետեւակ և հեծեալ զօրաց մէկ քանի գունդերու յանձնուեցաւ բարեկարգութիւնը վերահաստատելու, Չեխերու հաւաքումները ցրուելու և գերման հաստատութիւնները պաշտպանելու գործը։ Զինուորք ստիպուեցան զէնքի դիմել. մէկ քանի մարդ սպաննեցին և չատեր ալ վիրաւորեցին։ Չեխերն՝ աւելի զայրացած գերման ուսանողաց գրգռութիւններէն՝ յարձակեցան գերման ակումբներու, համալսարանին և վարժարանաց ինչպէս նաեւ Հրէից թաղին և վաճառատուններուն վրայ։ Սաազի մէջ (Պոհեմիա) Գերմանք ծայրայեղ վայրագութիւններ գործեցին Չեխերու դէմ, ոստիկանաց և Յատիկան-զինուորաց ջանքերուն հակառակ։ Նոյն առտուն Բրակայի կեդրոնին երկու փողոցներուն մէջ աւարառութիւնք գործուեցան։ Եօթն վաշտ հետեւակ և երկու հեծելագունդ միջամտեցին։ Վաճառատուններու չատերը գոցուած էին. գոհարավաճառք պարպած էին ապակեզարաններ։ Ռեվոլվէրներ պարպուելով մի քանի ոստիկանք վիրաւորուեցան։ Բազմաթիւ գերման ընտանիքներ Բրակայէ հեռացան իրենց տուներն ու գոյքերը թողլով։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ. — Անգլ. լրագիրք յաւզմամբ կ'ծանուցանեն թէ Ֆրանս. Թորփիլնաւ մը անցեալ չաբթու իրիկուն մը Նաւաղին չառնելով Սէնդ-Էլիէ (Ճէրսի) նաւահանգիստը մտեր է առանց ձայն հանելու և ամբողջ գիշեր մը կեցեր է։ Նաւահանգստի պահապանն ի զուր ձայն տուեր է, սակայն ֆրանս. թորփիլնաւը չէ պատասխաներ։ Նոյն օրը ֆրանս. նաւատորմ մը երկու անգամ Կէրնսիի խիստ մօտէն անցեր է։

ՌՈՒՍԻՈՅ կրթական պաշտօնատունն որոշեց արտօնել որ աղջկանց երկրորդական վարժարանաց մէջ յետ այսորիկ հրեայ աղջիկներ ընդունուին։ Ցարդ լիսէներու և գիմնազիոններու մէջ հրեայ աշակերտաց սահմանափակեալ թուով մը կ'ընդունուէին։

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ԴՈՐԾԸ. — Ֆիկառօ Էսդէրհազիի նամակներն հրատարակելու առթիւ, անծանօթ կնոջ մը խօսքն ըրած ըլլալով, իր ամուսինը՝ կոմսուհի Էսդէրհազի՝ հետեւեալ նամակն ուղղեց նոյն լրագրոյն. — «Պարո՛ն խմբագրապետ, վստահ ըլլալով թէ ի մօտոյ երեւան պիտի ելնէ ամուսնոյս՝ հրամատար Էսդէրհազիի անմեղութիւնը, թէեւ զայրացած եւ վշտացած, բայց լռին հանդիսատես կ'ըլլայի անոր դէմ մղուած այս դժպհի պայքարին, որոյ մասին դատաստան մ'ընել ուրիշներուն կ'թողում։ Բայց այսօր կ'հրապարակէք անոր իբրեւ մարդ ունեցած տկարութիւններն, իր անհատական կեանքին ամէնէն թաքուն գաղտնիքներն, առանց հոգ ընելու թէ կնոջ մը, մօր մը սիրտն է որ կ'խոցոտէք։ Արդ, պարո՛ն, այդ մայրն, այդ կինը կ'կարծէ թէ պարտաւոր է միջամտել և ըսել. «Առիկայ ինծի կ'վերաբերի միայն»։ Այն դժբախտութեան առջեւ որուն տակ կ'ընկճի այժմ անձն որուն անունը կ'կրեմ, եւ որուն պատիւն անաղարտ դուրս պիտի ելնէ այս աչռելի փորձէն, կ'ներեմ ու կ'մոռնամ ամէն բան։ Ընդունեցէք յարգանացս հաւաստիքը։»

«ՆԷԹԷՆ, քոմս. կոմսուհի Էսդէրհազի։»

—Ֆիկառօ տեղեկութիւններ կը հրատարակէ զօր. Բէլլիէօյի քննութեանց վրայ, որոց ստուգութիւնը կ'հրաչխաւորէ։ Նախ կ'յիշէ Մաթիէօ Տրէյֆիւսի Նոյ. 8/15ին պատերազմական նախարարին ուղղած նամակն, որուն մէջ կ'ըսէր թէ իր եղբօր՝ դատապարտեալ Տրէյֆիւսի վերագրուած գրութեան հեղինակն Էսդէրհազի էր։ «Այս նամակին վրայ էր որ քննութիւն բացուեցաւ հարկ սեպուեցաւ, կ'ըսէ Ֆիկառօ, եւ 14 օր քննութիւն կատարուելէ եւ Մ. Շէօրէ Քէզդնէի հետ տեսակցութիւններ ըլլալէ ետք, այն պահուն որ քննութիւնները կ'վերջանան, յայտնուած է թէ ո՛չ իսկ վայրկեան մը խօսքն եղած է այն գրութեան, որ Տրէյֆիւսի դատապարտութեանը պատճառ եղած էր, եւ բնաւ մասնագէտներու քննութեան չէ յանձնուած, որովհետեւ զօր. Բէլլիէօ կ'յայտարարէ թէ զինուորական ատեանը վճռած էր որ Տրէյֆիւս գրած է այն գրութիւնն, ուստի չի կրնար զայն մասնագէտներու յանձնելով փնտռել թէ արդեօք ուրիշը գրած կրնա՞յ ըլլալ։ Կարելի՞ բան է որ, կ'հարցնէ Ֆիկառօ, դատին գլխաւոր ապացոյցը կազմող առարկան թղթածրարին մէջ անգամ գտնուած չըլլայ։»

—Թէեւ ֆրանս. ուրիշ լրագիրք կ'պնդեն թէ զօր. Բէլլիէօ մինչեւ չաբթուս վերջը չէր յայտնած իր որոշումը, բայց Ֆիկառօ եւ Օռօռ կը յայտնեն թէ Էսդէրհազի՝ զօր.ին սենեակին մէջ դէմ առ դէմ բերուեր է տիկին Պուլանսիի հետ, որուն քով գտնուեցան հաչակաւոր նամակները։ Թէեւ այդ լրագիրք կ'ըսեն թէ Էսդէրհազի նախատալից խօսքեր ըրած ըլլայ այդ կնոջ, և միւս կողմէ ստուգութիւնը բանի գրուած ըլլայ ծանօթ նամակներն այդ կնոջ քովէն, բայց տիկին Պուլանսի կուրանայ այդ երկու պարագաներն ալ։ Ֆիկառօ կ'ըսէ թէ Էսդէրհազի չուրանար իր բոլոր նամակները. մէկ նամակ մը կայ որուն վաւերականութիւնը չընդունիր, այսինքն այն նամակն, որուն մէջ փափաք յայտնած է Ուհլան զօրք ըլլալու և Ֆրանսացիները սուրէ անցընելու ետք մեռնելու։

—Թէ ինչպէս ձեռք անցուցած էր Ֆիկառօ Էսդէրհազիի հաչակաւոր նամակները, կ'բացատրուի հետեւեալ կերպով։ 1885ին տիկին Պուլանսիի և Էսդէրհազիի միջեւ դատ մը ծագելով, նոյն նամակներ դատական թղթերուն մասը կազմեցին։ Թէ՛ տիկին Պուլանսի և թէ Էսդէրհազի առաջուց որոշած էին որ իրարու ղրկուած նամակները պատռեն փոխադարձաբար, բայց տիկին Պուլանսի կասկածելով Էսդէրհազիի խոստմնապահութեան վրայ, անոնց ամենէն կարեւորները լուսանկարել տուած եւ պահած էր։ Եւ չատ լաւ ըրած էր, որովհետեւ Էսդէրհազի չէր բռնած խոստումը։ Արդ Ֆիկառօ՝ այս նամակներու ընդօրինակութիւնն եւ լուսանկարները ձեռք անցուցած ըլլալով, տիկին Պուլանսիի տունէն անոնց բնագրին գիւղելու լուրն առնելուն հրատարակեր է զանոնք։

ՍՈՒՏԱՆ. — Ինչպէս ծանուցուեցաւ գնդ. Քարսըն անցեալ ՅՇ. ճամբայ ելաւ առնելու Գթասալա յանուն Եգիպտոսի։ Այս գործին համար եգիպտ. կառավարութիւնը 29,700 ոսկիի վարկ մը սահմանեց, իբրեւ առնալ ծախքն այն հեռագրական թելին որ Գթասալա պիտի միացնէ Սուաքիմի։

ՔՈՒԲԱ. — Հավանայէ Դեկտ. 2 թուական հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ սպանիացի զօր. Բանտօ սպաննուեր է Սանդա-Քլարայի նահանգին մէջ ապստամբաց դէմ կռուելու պահուն։ Բինար-տէլ-Րիօի մէջ ապստամբաց խումբեր պարտութիւն կրեր եւ իրենց դիրքերը թողլով փախեր են։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՔ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Պերլինի լրագիր մը կ'ծանուցանէ թէ Ամերիկայի Մ. Նահանգները Մոնրոէի վարդապետութիւնը (Ամերիկա՝ Ամերիկացւոց) ի մէջ պիտի բերեն Գերմանիոյ եւ Հայիթիի հանրապետութեան միջեւ գտնուող վէճին առթիւ։ Մ. Նահանգաց Պերլինի դեսպանն հրահանգ ստացեր է որոշ կերպով տեղեկանալ Գերմանիոյ դիտաւորութիւններն ի մասին Հայիթիի։ Եթէ գերման կառավարութիւնը միտք ունի նուաստացնել զՀայիթի, եւ չափազանց մեծ փոխարինութիւն մը պահանջել, կամ եթէ փափաք ունի իր գաղթականութեանց կցել զայն, Ամերիկեան դեսպանը պիտի բողոքէ անոր դէմ, Մոնրոէի վարդապետութիւնը մէջ բերելով, եւ պիտի յայտարարէ թէ Քուպայի այնքան մօտ գտնուող երկրի մը հանդէպ եղած այդպիսի վարմունք մը՝ Ամերիկայի կողմէ թշնամական գործ մը պիտի նկատուի։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԲԱՆԱԿԸ. — Սոպրանիէն առաջին ընթերցմամբ ընդունեց՝ հեծեալ եւ թնդանօթաձիգ զօրաց յաւելման օրինագիծը։ Հեծելազօրքերը պիտի բաղկանան երեք կիսաբաժինէ, իւրաքանչիւրն երկու գունդով. ասոնցմէ զատ գունդ մը պիտի կազմուի

իրրեւ անձնապահ իշխանին։ Թնդանօթաձիգները պիտի բաղկանան ութ գունդէ։ Այս նոր օրինագծով արդի զօրաց թուոյն վրայ աւելցուած պիտի ըլլան երկու հեծելագունդ, 21 դաշտային հրետանի եւ 3 լեռնային։

ՓՈԹՈՐԻԿ ԵՒ ԻՒՐ ԱՒԵՐՆԵՐԸ.— Վերջին ստորհանդակաւ եկած լրագիրք անգլիական բոլոր ծովեզերքներէն աւերներու, ողողումներու և նաւաբեկութիւններու լուրեր կ'բերեն։ Թամիզի և Մէտուէյի գետաբերաններուն վրայ գտնուող բոլոր քաղաքներն ողողուած են։ Նորփօլքի եզերաց վրայ եօթն նաւեր ընկղմեցան իրենց նաւաստիներով մէկտեղ։ Եարքշիրի ծովափանց վրայ շոգենաւ մ'ընկղմեցաւ և բոլոր նաւաստիք ի ջրուեցան։ Ուլիչի նաւարանն ողողուեցաւ. Շիրնեսի զօրանոցն ողողուեցաւ և կարասիները փողոցներուն մէջ ջուրերուն վրայ կ'ծփան, քարափը մասամբ փլչեցաւ, երկաթուղիք ջրերուն տակ մնացին. ո՛չ կառախումբք և ո՛չ շոգենաւք չեն կրնար մեկնիլ. քաղաքը բոլորովին մեկուսացեալ է յուսահատ վիճակի մը մէջ։ Միայն Մարկէյ քաղաքին մէջ նիւթական վնասը 40,000 ոսկիէ աւելի կ'հաշուուի։ Խարմութի մէջ 30 հոգի զոհ գացած են փոթորկին։

—Ահեղ և կործանարար փոթորիկ մը ծագեցաւ անցեալ կիրակի իրիկուն Պրիւսէլի մէջ ալ, որուն հետեւեցաւ սաստիկ մրրիկ մը որ քսան և չորս ժամ տեւեց։ Վնասը շատ մեծ է եւ արկածները բազմաթիւ. բայց կատաղի ծովուն պատճառած ամէնէն մեծ վնասն եղաւ խորտակումը Միտելքէրքի Թումբին, որուն մէկ մասն ալիքներն առին տարին մէկ հարուածով մը։ Տեղւոյն ժողովուրդն եւ Օստանտէ անմիջապէս հասնող զօրքեր, գիշերը մինչև լոյս հող, քար աւազ են. կրելով, հազիւ յաջողեցան թումբին ամուր մնացած մասը պահպանել, եւ երկիրն ընդհանուր ողողումէ մը ազատել։ Պուշինէ եկող շոգենաւ մը Ֆլէսինկի մօտ ընկղմեցաւ։

—Ֆրանսայի մէջ ալ փոթորիկը նմանօրինակ վնասներ պատճառեց և ծանր արկածներու տեղի տուաւ։ Տէօնքէրքի մէջ ծովուն մակընթացութիւնը սովորականէն շատ աւելի բարձրացաւ եւ ծածկեց գրեթէ ամբողջ քարափը։ Թրամուէյ մը հովին սաստկութենէն տապալեցաւ։ Ծովափին վրայ գտնուող 300ի չափ հիւղակներ փլչեցան։ Եղած վնասն 150,000 ֆր. կ'հաշուուի։ Տեղացիք չեն յիշեր թէ այսպիսի մեծ աղէտ մը պատահած ըլլայ։ Նաւահանգստին մէջ մեծ վնաս կայ։ Բազմաթիւ նաւակներ խորտակուեցան քարափին քարերուն զարնուելով։

—Փիլիպեան կղզեաց Թաքլոպան քաղաքին մէջ անցեալ ամիս պատահած սոսկալի մրրիկ մը 450 հոգիի կորուստեան պատճառ եղաւ։ Լէյտ եւ Սաման կղզիները գրեթէ քանդուած են։ Այս կղզեաց մէջ հինգ գիւղեր բոլորովին կործանեցան։ 12 նաւեր ծովեզերքին վրայ խորտակուեցան։ Սամանի մէջ Հէրնանի անուն գիւղաքաղաք մը՝ 6000 հոգիով՝ բոլորովին անհետացաւ։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԲՐԱԿԱ, 5 Դեկտ.— Այս գիշեր ցոյցեր եղան քաղաքին զանազան կողմերն, և վախցուեցաւ թէ չըփոթութիւնք վերսկսին։ Անմիջապէս զինուորներ հասան, որմէ յետոյ կացութիւնն զգալի կերպով բարւոքեցաւ։

ՀՌՈՄ.— Մ. Նելիտով՝ Ռուսիոյ նոր դեսպանն՝ իր յանձնարարագիրները մատոյց Ումպերդօ Թագաւորին, որ խիստ մտերմական ընդունելութիւն մ'ըրաւ։

—Գերման նոր դեսպան ֆոն Սաուրմա Եէլչ եւս ընդունուեցաւ Թագաւորէն իր յանձնարարագիրը մատուցանելու, և խիստ մտերմական ընդունելութիւն գտաւ անկէ։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Զրոյց կայ թէ Մ. Վլատան Եորկէվիչ Պելկրատ դառնալէ անմիջապէս յետոյ Սքուբշինան պիտի լուծէ։ Ընտրութիւնք յառաջիկայ ապրիլին պիտի կատարուին։

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ. — Բերա, Եէնի Չարշը Թաղին Թօմթօմ փողոցը, 10 թիւ քարուկիր նոր տունն, որ եօթը սենեակ եւ սպիտէզ ու ուրիշ պէտք եղած տեղեր ունի, վարձու պիտի տրուի։ Յիշեալ տունը վարձելու համար պէտք է դիմել Զուգուր-Ճուման, սաքաներու քէհեա Մուսթաֆա աղային։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ չկրցաւ երթալ Պատրիարքարան, և իր բնակարանին մէջ զբաղեցաւ ընթացիկ գործերով։

—Ս. Էջմիածնայ լուսարարապետ Տ. Մակար արքեպիսկոպոս Բարխուդարեանց, որ 10ի չափ գրական զանազան երկասիրութիւններ ունի, այս անգամ գրեր է Աղուանից պատմութիւնը՝ ժամանակակից հին ազգաց յիշատակարաններն ու արձանագրութիւնները պրպտելով, ու Կաղանկատուացւոյն աղբիւրները դտելով։

—Ռուսահայ ծանօթ զաւեշտական դերասան (քօմիք) Գ. Տէր Դաւթեանի տաղանդն յարգողներն այս օրերս ժողով գումարեցին Տփղիսի Քաւքազ պանդոկին մէջ, խորհրդակցելու համար թէ ի՛նչպէս պէտք է տօնեն անոր թատերական գործունէութեան 25ամեակը։

—Ռուսահայ ծանօթ թատերգակ Գաբրիէլ Սանդուխեանցի որդին Գ. Մկրտիչ Սանդուխեանց՝ այս օրերս փայլուն յաջողութեամբ բժշկի քննութիւն տուեր է Մոսկուայի Համալսարանին մէջ։

—Ի Տփղիս, Նոյմ. 5ին, Ազնուականաց Թատրոնին մէջ հայ թատերասիրաց խումբն հայերէն լեզուով եւ մեծ յաջողութեամբ ներկայացուց «Ղարաբաղի Աստղագէտը» պատմական դրամը։ Նոյմ. 12ին ներկայացուեցաւ «Ահա՛ քեզ ապահարզան» զաւեշտն եւ «Մկնիկ» վօտվիլը, նմանապէս հայերէն։

— Արաբկիրի մեր պատուական թղթակիցը կ'գրէ մեզ Նոյմ. 10 թըւով.—«Անցեալ ԳՇ. իրիկուն քաղաքս ժամանեց Վիճակիս առաջն. Տեղապահ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ. Սերովբեան։ Ժողովրդեան զինքը դիմաւորելու նեղութիւնը չտալու փափկանկատ հոգածութեամբ, կանխաւ հաղորդած չէր իր ժամանման օրն ու ժամը։ Եւ մինչ ժամանա՞կն էր—հացի պայքարին այնքան բուռն մէկ միջոցին—առիթ ըլլալու որ հայ հասարակութիւնն օր մը ամբողջ զոհէր ձեւական քաղաքավարութեան մը համար, մինչ այլապէս անկարելի չէր իր պատուասիրական զգացումներն եւ համակրանքն աւելի գործնական եղանակաւ ապացուցանել։ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ.ի ժամանման լուրն այսպիսի նախանձոգ զգուշութեան շնորհիւ հազիւ յաջորդ առտուն տարածուեցաւ քաղաքին մէջ։ Տեղապահ Հայրը նոյն օրն իսկ ներկայացաւ տեղական կառավարութեան, յանձնեց կուսակալութեան կողմէ տրուած իր պաշտօնին վերաբերեալ հրամանագրերն, և ընդունուեցաւ արժանավայել պատիւներով։ Հետզհետէ թէ՛ տեղական իշխանութեան ներկայացուցիչք, թէ թուրք երեւելիներն եւ թէ պաշտօնական ու անպաշտօն տաճկական այցելութեան եկան իրեն, եւ այսպէս մեր Առաջնորդարանի անպատեհ լռութեան յաջորդեց եռանդուն ոգեւորութիւն մը։ Երիտասարդ վարդապետին գուրգուրանք կերպարանքն եւ աւելինալից խօսակցութիւնը շատ հաճելի տպաւորութիւն մը թողուցին, և ոչ նուազ գոհունակութիւն պատճառեցին երկու բնակակից ազգաց սիրով ապրելու մասին ըրած ազդու յորդորներն։ Առ այժմ այցելութիւններ կ'ընդունի եւ կուտայ։ Կիրակի առաւօտ մայր-եկեղեցւոյ մէջ՝ ուր խռնուած էին Արաբկիրի գրեթէ բոլոր ազգայինք, կարդացուեցաւ նախ Տեղապահ Հօր պաշտօնն հաստատող Պատրիարքական կոնդակն, եւ ապա Տ. Մուշեղ Ծ. Վ. խօսեցաւ քարոզ մը. մեծ տպաւորութիւն թողուց ժողովրդեան վրայ որ այնքան ատենէ ի վեր կարօտը կ'քաշէր քարոզչի եւ հովուի։ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ. կոչուելով հովուութեան Արաբկիրի նման բազմապահանջ թեմի մը, շատ լուրջ գործեր ունի կատարելիք։ Եկեղեցին, Առաջնորդարանը, դպրոցներն եւ ազգատներն ամենքն ալ կ'կարօտին իր խնամքներուն։ Յուսանք թէ իր անխոնջ ջանիւք քիչ ատենէն զգալի բարւոքումներ պիտի կրեն։ Յաջողութի՛ւն ու կարողութիւն իրեն։»

—Խասգիւղի Թաղ. Խորհուրդը Բիւզանդիոնի միջոցաւ իր խորին շնորհակալիքը կ'յայտնէ այն ամէն բարեսէր ազգայնոց, որ Խասգիւղ բնակող Օր. Դոմնա Սիմաքէշեանի միջոցաւ մասնակցած են գիւղին Ներսեսեան վարժարանին ի նպաստ բացուած հանգանակութեան, որ տակաւին կ'շարունակուի։ Բիւզանդիոն ալ իր կողմէ շնորհակալութիւն կ'յայտնէ ազնիւ օրիորդին ըրած անձնուիրութեան համար, և կ'մաղթէ որ իրեն շատ հետեւողներ ունենայ։ Դեռ տարի օր կ'ըսէինք թէ մեծագոյն բարիքը դրամական նուէր մ'ընելէ աւելի գործի մը գլուխը կանգնիլն է ուրիշները բարեգործութեան մղելն է։

—Սկիւտարի երեք Թաղեց (Սելամսըզ, Նոր-Թաղ, Պուլկուրճու) Թաղ. Խորհուրդները կ'ծանուցանեն թէ Սկիւտարի ազգատախնամ Ընկերութեան Տնօրէն Խորհուրդն՝ իր պաշտօնավարութեան կանոնական շրջանին լրման առթիւ ըստ օրինի մատուցած է հաշիւը, զոր ճիշտ ու գոհացուցիչ գտած են և շնորհակալութիւն յայտնած անոնց բարւոք պաշտօնավարութեան համար։ Կ'ծանուցուի նաեւ թէ Թաղ. Խորհրդոց խնդրանաց վրայ, նոյն Տնօրէն Խորհուրդ յանձն առած է շարունակել իր պաշտօնը, կարեւորութիւն չընծայելով այլ ընդ այլոյ տարաձայնութեանց, ցորչափ կ'վայելէ Թաղ. Խորհրդոց լիակատար վստահութիւնը։

—Հալէպի առաջն. Տեղապահ Տ. Պետրոս Ծ.Վ. Ներկարարեան որ 8 ամսէ ի վեր հովուական այցելութեան ելած էր իր թեմը, վերադարձեր է ի Հալէպ։ Իսկէնտէրունի եկեղեցւոյն համար յարմար քահանայ մը պիտի կարգէ եղեր մօտերս։

—Ադր. Պոլսէ նոր վերադարձող Սեբաստացի Բրաբիոն մայրապետ խնդրագիր մատուցած է Սեբաստիոյ Առաջնորդ Տ. Պետրոս եպիսկ.ի՝ սարկաւագուհի ձեռնադրուելու համար, որմէ յետոյ տրամադիր է երթալ միաբանակից ըլլալ ի Տփղիս Ս. Ստեփաննոսի Անապատի աւագ-սարկաւագուհեաց։

—Հայրապօլի վրայ ձեռնադրուող Տ. Արիստակէս քհնյ.՝ կրօն. ժողովոյ որոշումն յարգելով՝ իրեն վիճակեալ եկեղեցին գացեր ու պաշտօնավարել ուզեր է, բայց տեղւոյն հայ գաղթականութեան մեծ մասն արդէն Ռոտոսթօ և այլուր փոխադրուած ու հոն հազիւ 5—6 տուն հայ մնացած ըլլալով, ինքն ալ Ռոտոսթօ վերադառնալ պարտաւորուեր է։ Այս մասին տեղւոյն Գաւառ. Ժողովը մանրամասնաբար գրած է ի Պատրիարքարան։

—Տ. Եզնիկ Ծ. Վ. Գալփաքճեան Ս. Պատրիարք Հօր տնօրէնութեամբ Պալաթու եկեղեցւոյն քարոզիչ կարգուած է։

—Ատանայի առաջն. Տեղապահ Տէր-Ղազարեան Տ. Խաչատուր Վ. նամակ մը գրած ըլլալով առ Ս. Պատրիարքն, պէտք եղածը պատասխանուեր է։

—Պասթէմանիի Պօյապատ գիւղաքաղաքի Հայերն, որոց մէջ պատմական Հայ-բոշաներու մնացորդ մաս մը կայ, այս անգամ իրենց համար յատուկ քահանայի մը պէտք զգալով, ընծայացու մը ղրկած են Պոլիս, տիրացու Գէորգ Մարգարեան՝ որ այսօր Կրօն. Ժողովոյ պիտի ներկայանայ հարկ եղած քննութիւններն անցնելու համար։

—Տ. Արիստակէս Ծ. Վ. Վանքեան Պրուսայէ մասնաւոր նամակով մը կ'իմացնէ մեզ թէ ո՛չ ինք արտօնութիւն խնդրած է Պատրիարքարանէ՝ իր Պոլիս վերադարձն ուշացնելու, և ոչ ալ Պատրիարքարանէ ո եւ է նամակ ղըրկուած է իրեն շուտով Պոլիս վերադառնալու։

ԱԶԴ.—Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ բարեխրատ քարոզիչ Տ. Յովսէփ Ծ. Վ. Այվազեան, ըստ սովորութեան, հանդերձեալ է Ս. Պատարագ և հոգեհանգստեան պաշտօն մատուցանել Ս. Եկեղեցւոյս մէջ, յառաջիկայ ԵՇ. 27 Նոյեմ. 97, ի հանգիստ հոգւոց Ս. Եկեղեցւոյս հիմնադրաց եւ համայն բարերարաց։ (Կնք.)

Ղալաթիա, 24 Նոյեմ. 97

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Հ. Թ. ԷՖ. (Դարդանէլ).— Շնորհակալութիւն ձեր նամակին, բարեմաղթութիւններուն ու գրիչին համար։ —Փոխանակագիրը վճարողը մեկնած է կ. Պոլսէն։ Նոր տնօրինութիւն մը պէտք է։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ՅՈՎՍԷՓ Թ. ՊԷՐՊԵՐԵԱՆ որ հանրածանօթ է իր փորձառութեամբ, պատրաստ է իրեն դիմող յաճախորդներն, և մանաւորապէս Կէտիք Փաշացիներն և Գումգաբուցիները գոհացնել դիւրամատչելի պայմաններով։ Բաց ի ԵՇ. և կիրակի օրերէ, փափաքողք ամէն օր կրնան դիմել ձրիապէս խորհրդակցելու իրենց ակռայի հիւանդութեան և դարմանումի մասին։ Դիմել Կէտիք Փաշա Էսիր Քէմալ փողոց թիւ 15, ժամ 4 էն 10 (Ը. Թ.)։ ԵՇ. օրեր կէս օրէ վերջ աղքատները ձրի կ'խնամուին, ակռաներ քաշուելով և լնալ դարմանուելով։ 8—6

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Լոնտոնի օսմ. դեսպանատան Բ. քարտուղար անուանեցաւ Լահէյի օսմ. դեսպանատան Բ. քարտուղար Հիւսէյին պէյ։

—Էտիրնէի նահանգին Վիզէ գաւառակին Գայմագամ անուանեցաւ Տէկէլուի նախորդ Գայմագամ Շէվգը պէյ,

—Սանիյէի Բ. աստիճան տրուեցաւ Թ. Հազիգաթի խմբագրապետ Թէվֆիք էֆ.։

—Ա. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Սըվազի զօրաբաժնին հրամատար Խուլուսի փաշայի։ Դ. կարգի Մէճիտիյէ՝ Ռոտոսդոյի Թաղապետութեան նախագահ Րէմզի էֆ.ի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

«Երէկ իրիկուն, ԲՇ. Եըլտըզի կայս. Պալատան մէջ կայս. հացկերոյթ տրուեցաւ ի պատիւ Սաքս—Ալթէնպուրկի Բարձր. դուքսին եղբօր՝ Բարձր. Էրնէստ իշխանին որ մայրաքաղաքս կ'գտնուի։ Կայս. սոյն հացկերոյթին ներկայ գտնուելու պատիւն ունեցան նաեւ Շուէտի դեսպան կոմս Սդէնպոք, բոլոր նախարարք, գերմանական դեսպանատան գործակատար ֆոն Շլէօզէր, իշխանին հետեւորդք, դեսպանատան մէկ քանի պաշտօնեայք և պալատական պաշտօնատարք։»

ՀԱՑԸ Ի ՓՈՔՐ ԱՍԻԱ.— Նիւ-Եորքի Հէրըլտի թղթակցին Երզրումէ ղրկած երկրորդ հեռագիրը կ'տեսնուի այսօրուան Թուրք լրագրաց մէջ, յորում կ'ըսուի թէ օդերուն գէշութեան պատճառաւ յատուկ մարմինն առ այժմ հոս կ'մնայ։ Պիդլիսի անցքը գոցուած է, առեւտրական յարաբերութիւնք դադրած են, Պիդլիսէ հոս հասնող մէկը՝ 28 մղոն ճամբան հազիւ 14 օրէն կրցած է կտրել։ Եթէ օդերը ներեն այս շաբթու պիտի ուղեւորինք դէպի Պիդլիս։ Խարբերդի և Երզնկայի ճամբաները թէև միւսներէն աւելի երկար են, բայց ասոնցմէ մէկուն պիտի հետեւինք։ Տեղւոյս հայ անարչիստներու մասին ընդարձակ տեղեկութիւններ առի, և ձեռք ձգեցի անոնց շատ մը վնասակար գրութիւնները զորս ստորհանդակով կ'ղրկեմ ձեզ։ Ամէն կողմ յարգանքներ կ'ըլլան ինծ. Իսլամք և Հայք տեղեկութիւն տալու փութկոտութիւն ցոյց կուտան։ Բնիկ մարմինն ողջ առողջ է։»

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ. — Օսմ. Պանքայի ընդհ. տնօրէն Սըր Համիլդըն Լանկ երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Մեծ Եպարքոսին հետ։

—Ֆրանսայի դեսպանատան գործակատար Մ. տը լա Պուլինիէր երէկ Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ.— Իտալական դեսպանատան կողմէ Թէբէ Պաշիի ոստիկանութեան գանգատուած ըլլալով թէ դեսպանատան ետեւի կողմը գիշերային քար նետուած և ապակիներ կոտրած են, ֆոմիսէր Կարապետ էֆ. այս գիշեր ժամ 6ին այս դէպքին քննութեան համար Վէնետիկ փողոցը գացած էր, և հոն կ'տեսնէ մուխ ելնելը դագաղի վաճառականի մը (իտալացի Մ. Ճիւզէբբէի) խանութէն, որ կ'գտնուի Մ. Սինկրոսի տան գետնայարկը։ Անմիջապէս լուր կ'ղրկէ խանութին տէրոջ, որ կ'պատասխանէ թէ ինք փոյթ չըներ, որովհետեւ իտալացի հպատակ է և ապրանքն ալ չէնքն ապահովագրեալ են։ Քոմիսէրը դուռն ու պատուհանը կոտրել տալով հրդեհը մարելու միջոցները կը տնօրինէ մինչև որ ջրանկիրք կ'հասնին։ Խանութին մէջ իբրև ապրանք քանի մը դագաղ միայն կար, եւ բոցերուն մէջէն քարիւղի սոսկալի հոտ մը կուգար։ Տունն ալ վայրկենապէս բռնկելով ամբողջովին այրելէն ետքն աղէտքին առաջքը կ'առնուի։ Խորհրդածութիւն աւելորդ է։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.—Մալիմադ կ'հերքէ Սոֆիայի Նարոտնի Բրավա լրագրոյ այն լուրը թէ վարչապետ Մ. Ստոյլովի և օսմ. քոմիսէրին յարաբերութիւնք այս օրերս ձգտեալ են։

ՍԵՐՊԻՈՅ վարչապետ Մ. Վլատան Եորկէվիչ առջի իրիկուն կայս. Պալատ երթալով հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց և արժանացաւ կայս. մեծարանաց։ Մ. Եորկէվիչ երէկ Պելկրատ ուղեւորեցաւ։

ՌԷԺԻԻ ընդհ. տնօրէն Մ. Ֆարնէգի և Հանրային Պարտուց Վարչական Խորհուրդին նախագահ Մ. Պէոժէ երէկ Բարիզ ուղեւորեցան ներկայ գտնուելու Ռէժիի հիմնադրաց ժողովին։

ԿՈՄՍ Տ'ԱՌՆՈՒ, Հանրային Պարտուց ընդհ. տնօրէնը, մայրաքաղաքս դարձաւ։

NOUVEAUTÉS

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆՔ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԳԱԼՖՕՐՈՒԼՕ ԵՂԲԱՐՑ

345 ԲԵՐԱ, ՄԵԾ-ՓՈՂ.Ց 345

ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ԱՊՐԱՆԱՑ

Զանազան նոր կերպասներ մետաքսէ և բուրդէ, եւ գեղեցիկ նկարներ ամենքն ալ կատարեալ ընտրութեամբ եւ սքանչելի տեսակէ ցուցադրուած են ի վաճառ ՈՐՈՇ և ՉԱՓԱԶԱՆՑ ԱԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ։

Որպէս զի կիներն իրենց ընտրութիւնն աւելի դիւրութեամբ և ըստ կարի օգտակարապէս կատարեն, ապրանքներուն գիները նշանակուած են ծանօթ թուանշաններով։ 20—1

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ գաղթականութեան Բ. երեսփոխան ընտրուեցաւ Մ. Ժիւլ Նօպլէ, փոխանակ Մ. Մարդէն տէ Բալիէրի որ Ա. երեսփոխան եղաւ հարիւրապետ Մ. Վէզաքի տեղ։

ՀԵՐՔՈՒՄ.— Յունաց պատրիարքարանը կ'հերքէ այն լուր թէ Սոֆիայի մէջ ձեռնարկներ ըրած ըլլայ՝ Պուլկար Եկեղեցւոյ հետ ունեցած անհամաձայնութիւնները բառնալու։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ երկաթուղեաց ընդհ. տնօրէն Մ. Բիւլման երէկ Միւնիխ ուղեւորեցաւ։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.— Այտընի կողմերը երկրաշարժի մէկ քանի ցնցումներ զգացուեր են, բայց ո և է վնաս չկայ։

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ԸՆԿ. Իոլօ շոգ. նաւապետ Ուսդըն, ընդհ. վաճառքով Հըլէն հոս հասած պարպած և Օտեսա ուղեւորած է։

— Իպըօ շոգ. Նաւապետ Ռէտ. ընդհ. վաճառքով Հըլէն մեկնած է ուղղակի Պոլիս գալու համար և ամսոյս 16ին հոս կ'սպասուի։

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ
Ղ. Փ. ՉՕԲՈՒՐԵԱՆ

Գ, Ղալաթիա, Թօփ-խանէ խանին դիմացը, թիւ 9.

Սակարանի ու դրամական գործողութիւնք կ'կատարուին գոհացուցիչ կերպով. կ'ծախուին Երկաթուղւոյ բրոմեսներ ու վարաքայի պուլեր։ Կուբօններ կ'վճարուին ամենափոքր զեղչով։ Վիճակաւոր ամէն տեսակ արժեթղթոց առուծախ, ու ամէն տեսակ վիճակաւոր արժեթղթոց սկիզբէն մինչեւ վերջի վիճակահանութեանց պաշտօնական ցուցակներէն վիճակները կ'քննուին։ Առնուած արժեթղթոց թիւերը մասնաւոր տետրակի մէջ արձանագրելով, կարեւոր շահերն անմիջապէս իմաց կը տրուին։ Գաւառներէն յանձնարարութիւնք փոստով եւ գոհացուցիչ կերպով կ'կատարուին, բաւ է որ փոխարժէք կամ արժեթղթոց մէկտեղ ղըրկուին։ Ուզուած տեղեկութիւններուն պատասխանին համար թղթատարի ծախքը պէտք է ներփակել ըլլայ։ Դիմել Ղալաթիա, Թօփխանէ խանին դիմացը, թիւ 9։ Ղ. Փ. ՉՕԲՈՒՐԵԱՆ
ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ՍԵՂԱՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Այս առտուան ստացուած Բարիզի եւ Լոնտոնի Սակարաններուն հեռագիրները բաւական կ'տարբերին իրարմէ, այսինքն սովորականէն քիչ մը աւելի է համեմատութիւնները։

—Բարիզի հեռագիր, Քոնս.ը ցոյց կուտայ 22 ղրշ. 22.5 սնդ. և Երկաթ.ն 113½, որ բաղդատմամբ երեկուանին քիչ մը բարձր է. Իսկ Լոնտոնի հեռագիրն է՝ Քոնս.ը 21 ղրշ. 93 սնդ.՝ բայց 81 սնդ. ալ կայ։

—Այսօրուան հեռագիրները՝ 15 սնդ. Ֆրանս. Ռանդը և 2½ ֆր. ալ Պանք Օթմ.ի թուղթերը վար ցոյց կուտան։

—Այս առաւօտ հոս բացուեցաւ Քոնս.ը 24 ղրշ. 7 փր. բայց քիչ յետոյ, ծախողներ գտնուելով ինկաւ 24 ղրշ. 4 փր.։ Երկաթ.ն 112.25 է։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ո.		24 09½
Ամէնէն բարձր գին	»	24 11
Ամէնէն վար գին	»	24 08½
Ռումէլիի երկաթ. գոց.	ֆր.	112 75
Ամէնէն բարձր գին		112 87½
Ամէնէն վար գին		111 37½

ԲԱՑՈՒՄ 25 Նոյեմբեր

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.		24 06
Ռումէլիի երկաթուղի ֆր.		112 25
Օսմանիյէ	»	— —
Ռէժի	»	— —
Օսմ. Պանքա	»	14 —
Քրէտի Ժէնէրալ օթթոմ.	»	7 01
Երկրագործական Պանքա	»	9 —
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ. Ա. Ո.		3 04
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4 03

Թրամուէյ բաժնեթ.		702 20
» Ժուիսանս		255 —
Թրամուէյ պարտաթ.	ֆր.	497 —
Տէրքօսի ջուրի ընկ.	»	326 —
Քարափ կ. Պոլսոյ	»	461 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսօլիտէ ութ օրուան	Օ. Ո.	2 02⅛
» մէկ ամսուան	» »	— —
Ռումէլ. երկ. ութ օրուան	» »	— —
» » մէկ ամսուան	» »	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 07
Անգլիական ոսկի	»	109 33
Բօլ Էմբէրիալ	»	89 80
Բրիմիյ	»	51 10
Մէճիտիյէ արծաթ	»	107 38
Րուպլի թղթադրամ	Օ. Ո.	8 53

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	109 ½
Փարիզ 3 »	ֆր.	23 03¾
Ֆիօրին մանտա	»	10 92½

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 6 Դեկտ.

Օսմ. քոնս. Սէրի Ա.	Ա. Ո.	66 —
» » » Բ.	»	42 75
» » » Գ.	»	24 63
Դ.) բացս.	»	22 —
) գոց.	»	21 93
Փոխառութիւն Գառանթի	»	83 30
» Օսմ. 3½ %	»	97 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	— —
Այտընի երկաթուղի	»	15 25
Եգիպտական Միացեալ	»	106 25
Անգլ. քոնսօլիտէ	Դ. Կ.	118 18
Հելլենական 5 %	»	33 50
Մօնօբոլ հելլենական 4 %	»	35 50
Ռանթ » 4 %	»	20 50
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	96 —
» Նոր » 6 % 1892	»	95 —
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25 37½
Դրամադեղչ	»	3 —

ՎԻԵՆՆԱ, 6 Դեկտ.

Փոխան. Փարիզի վրայ	ֆիօր.	47 77
» Լոնտոնի վրայ	»	120 40
Ռումէլիի երկաթուղի	»	61 60
Օսմ. Ռէժի	»	152 50

ՓԱՐԻԶ, 6 Դեկտ.

Օսմ. քոնս. Սէրի Դ.) բացս.	ղրշ.	22 20
) գոց.	»	22 22
» » » Բ.	»	— —
» » » Գ.	»	24 70
Օսմանիէ	»	— —
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	113 50
Օսմ. Ռէժի	»	326 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	573 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	103 87
Քրէտի Լիօնէ	»	792 —
Պանք տը Բարի	»	873 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3275 —
Իտալական Ռանթ	»	96 15
Սպանիական արտաքին	»	61 09
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 240
Դրամադեղչ	»	02 —

ՊԵՐԼԻՆ, 6 Դեկտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	94 90
Ռումէլիի երկաթուղի	»	114 30
Անատ. երկ. պարտաթղթ.	»	92 50
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 210

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՎԻԵՆՆԱ.—Բոլիդիչէ Քոռէսբոնտէնց կ'հերքէ այն լուր թէ Սեւ Լերան իշխանը ծանուցած ըլլայ Տէրութեանց թէ մտադիր է զինուորական կարեւոր միջոցներ ձեռք առնուլ սահմանագլխոյն վրայ։

—Կրետէի կուսակալութեան համար Սեւ Լեռնցի ընտրելին է Սեւ Լերան Պետական Խորհրդոյ նախագահ իշխան Պոժօ Բեդրովիչ, եղբօրորդի Նիքոլա իշխանին և ոչ թէ իշխան Միրքօ Բեդրովիչ։

ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ՎԵՑ (36) ղրուշ կանխիկ վճարուածով, Բիւզանդիոնն երեք ամիս չարունակ (78 թիւ ճիշդ) բաժանորդներու պիտի յանձնուի կանոնաւորապէս, Բերայի և Պոլսոյ ո՛ և է կողմը, [illegible] Պոլսոյ համար, թուամանայ 36 ղրշ. որոշեցինք, լաւ ըլլալով որ շատ ընթերցասէրներ կ'փափաքին բաժանորդ գրուիլ, բայց 6ամսեայ 70 ղրշ. կանխիկ չեն ուզեր վճարել, և եռամսեայ 40 ղրշ.ն ալ սուղ կ'գտնեն 78 թիւի համար։ Կ'յուսանք որ այս նոր վարձագրութեան քաջալերեալ գոհացում կուտայ անոնց։ Բոլ գաւառաց համար վեցամսեայ [illegible] կ'պահենք 40 ղրշ.ը։

ԱԶԴ.— ԻՒՆԻՕՆ հրդեհի և կեանքի ապահովագրական ընկերութեան Պոլսոյ տնօրէնութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել իր յաճախորդաց և ընդհանրապէս հասարակութեան, որ յառաջիկայ դեկտ. 1էն (Ն. Տ.) իր գրասենեակները պիտի փոխադրէ Զուրի ընկերութեան նախկին գրասենեակին, Ղալաթիա Օմէր Աբիդ խանի մէջ։ [illegible] 14/26 Նոյ. 97

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ՀՈՆԿ-ՔՈՆԿ — ՄԵԼԱՆ — Կ. ՊՈԼԻՍ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹՂԹԻ

Խանթաշեան և Թիւֆէքճեան Չէլէպի Պէյ Խանի դրան դէմ, թիւ 10։

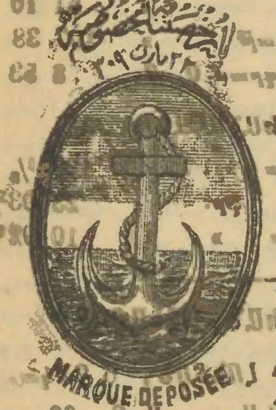

Ամէնէն ընդարձակ թէյի, Վաճառատունն է Կ. Պոլիս, որ ճիւղեր ունի Օսմ. Տէրութեան ամէն կողմերը։ Գաւառաց ապսպրանքները փութով և խնամով կ'գործադրուին։ Չինական, Հնդիկ, Ճավայի և Ցէյլանի ընտրելագոյն թէյը, ուղղակի բերուած, կ'գտնուին հոն։ Թէյի նոր հունձքն սկսած է գալ։ Զգուշացէք այլ վաճառանիշներէն կեղծիքէն։

Փնտռել ԽԱՆԹԱՇԵԱՆ ԵՒ ԹԻՒՖԷՔՃԵԱՆ տարբերանշանները։ 80—35

ՎԻԳԴՈՐ ԴԻՐԸՆԿ ԵՒ ԵՂԲ.

ԲԵՐԱ, Թ. 505—511 ԲԵՐԱ

50 % ԶԵՂՉ

Վիգդոր Դիրընկ և Եղբարց Բերայի վաճառատունը յայտնէ թէ 1/13 Հոկտ. 97 էն սկսեալ կանանց և աղջկանց զգեստեղէնաց տարեկան վաճառումը կ'սկսի։ Վերջին նորաձևութեանց համեմատ ընտիր կապերտներ պատրաստուած փոքր և մեծ մանթօներ, քազաքէներ ու վերարկուներ, բէլըրին, կօստիւմներ, պոլէրօ ճաքէթներ և աղջկանց համար պատրաստ հագուստներ էն թերցունէ մ'ալ յանձնարարելի այցելել այս մեծ վաճառատունը Բերայի ճիւղին։ 25—20

ՀԷՐԲԷՐԴ ՍՓԷՆՍԸՐ

Կենսաբանական Դասագիրքը

Չորս տարիէ որ այս կենդանական գիրքը թարգմանուած է հայերէն կանոնաւոր աշխարհաբարի մը, իր ատենին բաւական բան ալ գրուեցաւ օրագիրներուն մէջ, սակայն խմացուած նայելով չորս տարուան մէջ հազիւ սպառած է երեք հարիւր օրինակ. այն տիեզերական գիրքեն որ տասնեակ լեզուներու մինչեւ անգամ չինարէնի թարգմանուած է և որ բոլոր կրթական աշխարհի գիրք մը մինչեւ հիմա սպառած ըլլալու էր։

Փիլիսոփայական ու կրթական աշխարհին ծանօթ է Սբէնսըրի համաշխարհական անունը. բայց իր այս դրական գործը՝ փիլիսոփայութենէ տարբեր չափ կարեւոր ու գործնական գիրք մ'է ընտանիքներու մանկանց դպրոցներու կանոնագիրք մ'ըլլալու պահանջուած։ Իւստի անոր այժմու յանդ սպառման վրայ դրշափ գանգատիլ քիչ է։

Առաջին գլուխ մը մէջ հաստատ կրթութիւն ու պարեկոր կրթութիւնն պայծառապէս ներկայացնելէ ետքը երեք գլուխներու մէջ մանր այն հաստատ կրթութեան մը հեղինակը կ'ուսուցանէ թէ ինչու կրթել է պէտք, թէ ինչո՞ւ ունի, թէ ինչպէս. Սպենսըրի գրքին մէջ թարգմանիչն իր կողմէն պատշաճեցուցած է նաև կարելոր ծանօթութիւններ որ պարզ կեանքի ու խաղաղ երկարակեցութեան յորդորող գիտողութիւններ են բարոյագիտական ու ֆիզիոլոգիական ներածական մը աւելի տարբեր հայեացքով և աւելի համաձայն մեր պայմաններին։

Ծնողք ու ուսուցիչք գործին մէջ կը պատկերի անգլիական գործնական մտքի կրթական խորհուրդ մը վրայ զետեղուած։ Հայ ընտանիք և դպրոցական տարրերը չեն խնայեր թէ իրենց համար պարելու ու կրթելու ուղեցոյց ըլլալ, գայն, որ ինքնօգնութեան յառաջ երթալ փափաքողներուս հաւնիլ հանրօգուտ իր յատուկ արժէքը։

Կ'յանձնարարենք գայն կենդանաբանութեան մը ընթերցողներուն. ամէն դպրոց և ընթերցարան, ընտանիք պիտի ունենան, մանաւանդ որ ամենէն կարեւորներն ալ մեր մէջ են։

Կ'գտնուի Պոլիս Պալենց Գրատունը և Միքայէլ Տէրզօֆեանի խանութը։ 5—2

ՓԱՍՏԱԲԱՆ — ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ

Տ. Մ. ՄԻՐԻՋԱՆԵԱՆ, վկայեալ կայսերական վարժարանէ, փոխադրած է գրասենեակը Ղալաթիա Չինէլի Երուսաղէմ խանը, [illegible] բաժանման, բէլէպերերի, օտար [illegible] կ'ընդունի և կը թարգմանէ զանազան լեզուներով ամէն տեսակ գրութիւններ։ 5—5

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ վաղփին, Բերա, Գաֆէր Խաթուն, Գըմաւլը փողոց թիւ 3, բաւական տուն մը աճուրդի պայմանաժամով յանձնեցաւ դեկտ. ամսոյ 12 րդ Ուրբաթ օրը պիտի վերջանայ։ Ուստի հարիւրին հինգ աւելցնելով գնել փափաքողք պէտք է դիմեն մինչ վերոյիշեալ թուականն ի խորհրդարան Ս. Եկեղեցւոյ։ (Կնիք Խնամակալութեան)

Գալաթիա, 17 Նոյմ. 97. 6—5

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ.— Ստորեւ գրեալ կ'պայմանաւորեն թէ անձինք Շրջանի մէջ ինչ գասագրքեր գործածելու է հայ լեզուի համար, ըստ կազմական կանոնագրի և կրթական նոր ծրագրի։

ՀԱՑԱԽՕՍ ՎԱՅՐԵՐ	ՏԾԿԽՕՍ. ՎԱՅՐԵՐ
Ա. ՇՐՋԱՆ	Ա. ՇՐՋԱՆ
Այբբենարան Ս. Դաւիթ. Փնջակ	Այբբենարան Փնջակ
Բ. ՇՐՋԱՆ	Բ. ՇՐՋԱՆ
Ընտրելն. Հայ լեզ. Նուէր Հայ Մանկանց	Ա. Վրժ. Մանկանց Ընթերցիչ. և Նուէր
Գ. ՇՐՋԱՆ	Գ. ՇՐՋԱՆ
Գ. Վարժ. Մանկանց Փունջ Հաւաքածոյ Տարր. Քերականութ.	Բ. Վրժ. Մանկանց Փունջ Տարր. Քերականութ.
Դ. ՇՐՋԱՆ	Դ. ՇՐՋԱՆ
Գ. Վրժ. Մնկց. (Տարր.) Մանկավարժ Նշանաւորաց Դար.	Գ. Վրժ. Մանկանց Մանկավարժ Նշանաւորաց
Ե. ՇՐՋԱՆ	Ե. ՇՐՋԱՆ
Եռակերպ Փունջ Ուղղախօսութ. Շարադրութիւն	Բ. Փունջ Ուղղախօս. Շարադրութիւն

Իսկ կրօնական ուսման համար յանձնարարելի են 1. Տարր. ընթացք կրօնի ուսման (Տ. Վարդան քհնյ. Աւետիքեան.) 2. Հաճախօսի կրօնագիտութիւն (Ա. Հայրէնեան) 5—4

ԲՈՒՆԵԱՒԻ ՄԵԾ ՃԱՐԱՆ

Շ. և Կ. ՊՈԼԱՆԱՔԻ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ (ԵԳԻՊՏՈՍ)

Հիմնուած 1884

Պարիզի քաղաքապետութեան քիմիական աշխատանոցը տնօրէնութեամբ Բունեավի [illegible] և միջոցաւ [illegible] պաշտօնական ցուցահանդէսներուն մէջ անցած է Երբեւէ Զուգ Խալով Բոնէ 1894ին Եգիպտոսի ազգ. արուեստահանդէսին մէջ ի պաշտօնական քննութեան ներկայացած միակ այս բունեավն ունեցաւ ոսկի մետալ։

Ներկայացուցիչ Կ. Պոլիս, Պուլկարիս, Սերպիոյ և Պոսնեայի։

36—50 ՑՈՒՑ ՓԵՐԵՒ

Պէօյուկ Փէնթէրձի խան Պոլիս, թիւ 3

ՃՈՒԵՆԱԽԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ Վ. ԸՆԹ.

Տարեկան ոսկի 245 Փրանք
175

Ուղեւորութեան համար ամէն դիւրութիւն, ուղեւորութեան և այլ անձնական [illegible] համար

Դիմել առ գործակալ ԹԻՄՈԹԷ ԸՂՏԱՐ

Սոկաք, թիւ 8.

ՃԵՐՄԱԿԵՂՆ ՃԵՐՄԱԿ ԼՈՒԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԳՈՐԾԱԾԵՑԷՔ

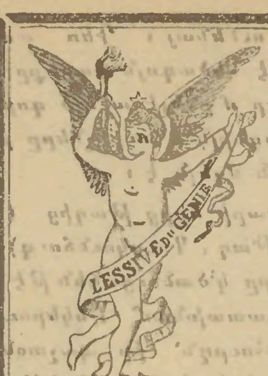

ԼԷՍՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ

ՍԱԿԵՐԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՅԼՈՑ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒՄ

ԿԱՐԵՒՈՐ — ԼԷՍՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ ԲՆԱՒ ՉԻ ՄԱՇԵՑՆԵՐ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ 100,000,000 ՏՈՒՓ ԾԱԽՍՈՒԱԾ ՏԱՐԻՈՒՄ

ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ՀԵՐԹԸ ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԻՆ ՊԻՐՍԱՑԱՆՔԻՒՐ ԲԱՆԵԼԹԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

ՓՆՏՌԵՑԷՔ ամէն տեղ և ի մասնաւորի՝

ՊՈԼՍՈՅ ԿՈՂՄԸ

Կ. Սուրէնեան՝ Կամուրջին գլուխը և Գատը գիւղ.

«Պին պիր Չէչիտ» Պաճճէ Գարու.

Դիզարեան Գասապեան Պաճճէ Գարու.

Մաննի՝ Կամուրջին գլուխը.

Մահմուտ Փաշա Բիւրջի խանի դիմաց թիւ 131 մագի նկրկ ծախող Ս. [illegible]

ԲԵՐԱՅԻ ԿՈՂՄԸ — Պծ Մարչէ.

«Փէօռօփիք» Աօփէլթէ Գօ-Օրէրաթիվ.

«Ալապռօսմէզովի Բերա Մեծ Փողոց Թ. 311

Ընդհ. ներկայացուցիչ Արեւելքի

Հ. ԵՒ Ա. ՍԷՓԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Թօփանէ Խան, Միմարլ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐ

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

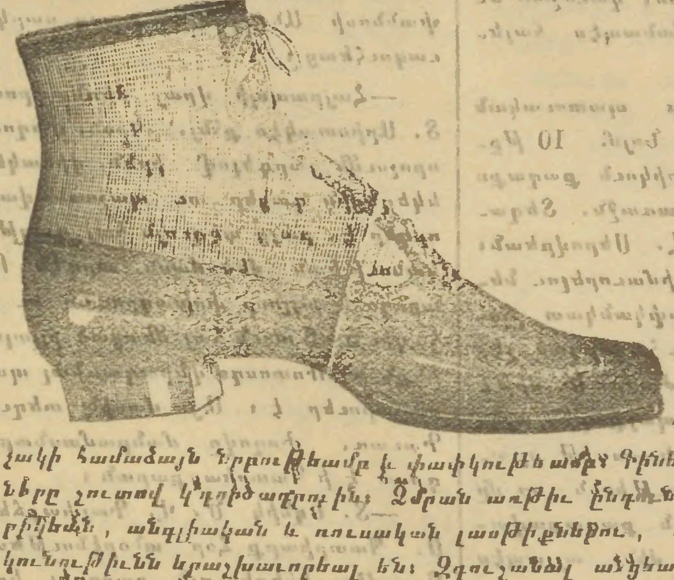

Այս մեծ և բարեհամբաւ հայ կօշկատան մէջ, հաստատուած քաղաքս ներքև ի վեր, խնամքով կ'պատրաստուին ճաշակաւոր եւ հաստատուն կօշիկներ, կրասկօշիկներ զանազան կրկնակօշիկներ արանց կանանց և մանկանց համար. Նաեւ մուճակներ, հողաթափներ, ևայլն չափաւոր գներով, Փրանսական ընտիր կաշիով, և ամէն ճաշակի համաձայն նրբութեամբ և փափկութեամբ կ'ձևէ չափաւոր։ Ապսպրանքները չուտով կ'գործադրուին։ Ձմրան աւթիւ ինչ հոտած է մեծ պաշար ամերիկեան, անգլիական և ռուսական լաստիկներու, որոց նորութիւնն և տոկունութիւնն նրբախաւորեալ են։ Զգուշանալ անհետ սուրբ լաստիկներէն որք երբեւ նոր կ'ծախուին ուրիշ տեղեր, և չուտով կ'ծակին։ Դիմել

ՂԱԼԱԹԻԱ, Գօվիօն խանի վարի անկիւնը, թիւ 9.

ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ, թիւ 211։ 20—14

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

ՍԻՆԿԷՐ

ԷԱՒԱԳՈՅՆՆ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Կ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ ԵՒ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ԲԵՐԱ.— Մեծ-փողոցԹոփալթա Սէրայի Լիսէին դիմաց։

ՂԱԼԱԹԻԱ.— Ս. Սինկէր խան, Թիւնէլի ետին։ Զ. Գարաքէօյի մօտ թիւ 120, Ճէզլիի Թրամուէյներու կայարանին դիմաց։

ՊՈԼԻՍ, Սուլթան Համամ թիւ 2. Եւ Սուլթան Պայազիտ Թրամուէյի կայարանին դիմաց թիւ 13.

ՊԱՏ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԱՅՆԹԱՊ-Գարեգին էֆ. Պօղարեան ԱՏԱ-ՊԱԶԱՐ— Ստեփան էֆ. Սափրիչեան. ԱՏԱՆԱ.—Միսաք էֆ. Գազազեան. ԱՐԱԲԿԻՐ—Յ.Գ.էֆ. Մանուէլեան. ԱՖԻՕՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ—Սիմոն էֆ. Միմանեան. ԳՈՒՐՍ ՊԻԼԷՆ—Արժ. Տ. Ստեփան քահանայ Մկրեան. ԷՆԿԻՒՐԻ — Գէորգ էֆ. Գ. Չիփողեան. ԷՐԶՐՈՒՄ — Տեարք Խաճէճեան եղբարք. ԹՕՔԱՏ— Յովհաննէս էֆ. Գազանճեան. ԻԶՄԻՐ—Ակոբապետ էֆ. Մալէճեան. ԽԱՐԲԵՐԴ— Յովհաննէս էֆ. Յարութիւնեան. ՄԱՐԱՇ—Արժ. Տ. Յովհաննէս քհնյ. Վարժապետեան. ՄԱՐԶՈՒԱՆ— Յովհաննէս էֆ. Յակոբեան. ՄՈՒՇ—Գեղամ էֆ. Տ.Կարապետեան. ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ— Յակոբ էֆ. Սուքիասեան. ՈՒՐՖԱ — Գէորգ էֆ. Ոսկերիչեան. ՊԱՆՏԸՐՄԱ —Արմենակ էֆ. Ս. Մարբեան. ՊԱՐՏԻԶԱԿ— Ստեփան էֆ. Մակարեան. ՊՐՈՒՍԱ— Օննիկ էֆ. Լութֆեան. ՌՈՍՏՈՎ-Օ— Յովհաննէս էֆ. Տէմիրճեան. ՍԱՄՍՈՆ—Կարապետ էֆ. Սէֆէրեան. ՍՎԱԶ-Յ. էֆ. Գարակէօզեան. ԴԱՐԴԱՆԷԼ— Հայկ էֆ. Թայքեսէնեան. ՏՐԱՊԶՈՆ— Սահակ էֆ. Էթմէքճեան։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԴԱՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

Թիւ 16, Գալաթիա խան

			Դհկն.
1. Ա. Վարժութ. Մանկանց	Զ. տիպ		3
2. Բ.	»	Դ.	» 5
3. Գ.	»	Դ.	» 5
4. Տարրկն. Քերականութ.	Դ.		» 2
5. Լրացուցիչ Դասընթացք	Բ.		» 3
6. Փնջակ, պատկերազարդ	Գ.		» 1½
7. Փունջ, աշխրհ. Հաւաքծոյ	Գ.		» 3
8. Երկրորդ Փունջ	»	Բ.	» 6
9. Գործն. Ընթցք. Ուղղութ.	Բ.		» 3
10. Բովանդակ Շարադրութեան	Բ.		» 6
11. Ընտրելագոյն Հայ լեզուի	Բ.		» 2
12. Սկզբնք. Հաշուի. և Շարադր.			2½
13. Այբբենարան Փունջ			2
14. Տարր. Ընթցք. Կրօնի Վարդանք.			2
15. Պատկերազարդ Այբբենարան			½
— 100ը 23 Դահեկան —			
16. Ցայտագիծ Դասական Գործք			2
17. Մանկավարժ Հաւաքածոյ			4
18. Դպրոցավարութիւն, Ե. Վէզէր			5
19. Աստուածպաշտում. — 50 առածի մեկնութ. ոտնւ.—Հ. Պէննէեանի			5
20. Համառ. Կ. Սրբագիրք. Ա. Հայրէնի			2½
21. Սրտի ձայնը. Քերթուածք. Բ. Բ.			5
22. Նուէր հայ մանուկներուն. մանկական ոտանաւորներ ձեռք և անտիպ			1½
23. Աշխարհներու գաստիարակութ.			
24. Գիտութիւններու վրայ ժողովրդական զրոյցներ			5—4

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ

Կ. Պոլիս, Նօ 33, Բապը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (32)

ՖԱՈՒՍՏ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԱՂՋԻԿԸ

Վէպ

ԱԶԴԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

— Իսկ գլխերուան դասերն, հոկայաքանչ համեմատութիւնով կ'յառաջանային. առտուանց մինչեւ իրիկուն յոգնած դադրած աւելորդականէ վաճառատանէն — միջանկեալ կերպով պէտք է ըսել թէ ալ հեռ բանի կարելի չէր ըսել Ցակոբիկի նոր փոխադրուած պաշտօնին գործառնութիւնը որ վերնէ իմացուն ապրանք էր — տուն վերադառնալէն, փոխանակ յոգնութիւն առնելու պառկելով գինետուն մը մտնելով, բարեկամներու հետ գիներուն մինչեւ ժամն երկաթը կոնծելու — ինչ որ կանուխ մանուկութեան ատենն ալ չէր ընէր խնայողական պարագաներով — Միքայէլի ծանօթութեան կ'ծախէր, թութովմոտ միմարութեան աննշմարլով կ'զօրանայր։ Ո՛վ, Օլէնտօրֆը՝ վեց ամսուան մէջ պիտի սորվեցնէր իրեն գաղղիերէնն, եւ

հեռաձայնիչոտարի մը եղած էր ցոյց կընելուն, գեղջ իրեն յիշէն տան միւսներէն ոտնին չէր անցած. որչափ միտքը կ'նէր գաղղիերէնի պաշտօնական վարին հայնելու, բայց ոչ ուսուցիչն պատմական մարդ՝ սովորական մեթոտներէն երկուքայ անցին սորտութեան էր գիտեր։

— Ծանրոմ Պասաքլի, կ'ըսէր Ցակոբիկ ամէն իրիկուն, ես պզտիկ տղայ չեմ, դուն ինծի չմերուհա մարդու պէս գաս տուր, եւ կրնամ սորվիլ մի վախնար. ինչ ըսենք կեցէր ձեռք, ան պարապ խօսքերուն պոչեն, [illegible], հաղորդը անցաւ, ալ [illegible]թեան վերջը գալէք չունի, դուն աննկ կարուկ ճամբայ մը գտիր ան, որ միջոլ միզի պէտք եղածները արտ կընեք, անկէ ետքը մնացածներն ալ կ'գնենք կամաց կ'սորվինք։

Ցակոբիկին թէեւ ուսումնութեան առաջնակարգ ձիկայական չուներ, բայց վերջապէս ուսման պատիւը մորձէ պահելու հարկանեմիրդէ:

— Սանդուխին առաջին աստիճանէն հինգերորդին ցատքել կարելի չէ, կ'ըսէր, նախ Ա, Ապա Բ. բան մը պէտք է կամ կատարելապէս սորվիլ կամ բնաւ չսորվիլ:

Ցակայն Ցակոբիկ պէս գործնական մարդ մը, որ քանի մը յաջողութեան մէջ բոլոր աշխարհի հարստութիւնները կ'ուզեր կ'յանկար, միթէ կարելի բան էր որ այս Օլէնտորֆական սկզբունքներուն ակնածանքէն առնելու ծածկելով ժամանակը ըլլար։ Ըստի թող տուաւ Պասաքլիին օձիքն ու այնպիսի [illegible] երիտասարդ մը ձեռք անցուց, որ ոչ միթէ կ'նեկնէր Ն՞՛ ոչ ալ ուսուցչական օրէնքներու, այլ ամբողջութիւնը կրակ ու բոց ընկալուզ, ծամակ, փաքթիւ ինչ որ, անչքէն ձեռքը, կ'կարդար կ'կարդացնէր պետական աշակերտին, ու բանի կ'պահէր անէն որ հասկնար դանոնք։ Ցակոբիկ հիմայ աղէկ փորձանքը գտած էր, գաստատուն ժամադրութեան վրայ գաղափարչունէր, օրուան ո՛ր ժամուն ո՛ր պարապ ըլլար կ'ըսեր աշակերտին օձիքն, ու այնպիսի բուռն ձեւերով կ'դրոշմէր բառերուն խմաստ անոր միտքին մէջ, որ նախկին խասութիւնը շատ չանցած գրեթէ վաճառականական գործառնութեանց վերաբերեալ ո՛և է գաղիերէն գրութիւն կրնար հասկնալ եւ ի վերոյ կերպով։ Ցակոբիկին փափաքն ալ այս էր թէեւ, սակայն կ'ուզէր որ պարապ ժամերուն այ

խաղեր գասին, եւ գարեկն աւելորական գործառնութիւններով միայն զբաղէր։ ուզած օր մը երբ այս պարագան գիտէր տուաւ երիտասարդին այս վերջինն իր սովորական զուարթութեամբ՝

— Հիմայ, ըսաւ, ծանրենք ըլլալու չափ գաղղիերէն սովրեցար, սակայն քեզի համար անհրաժեշտ կարեւորութիւն ունեցող բանքը կրնաս հասկնալ առանց ուրիշներուն գիմելու եւ գաղտնիքդ հրապարակելու. իրաւ գործի մարդու համար մեծ գոհացումն է առեւտրական մարդը գասել յաղթակնելը, բայց տեղւոյն վրայ սովրեցնելէն աւելի գործնական միջոց մը չէր կրնար ընտրել քանի մը ամսուան մէջ նըպատակիդ հասնելու համար ջերք. Ասիկայ մեր նախնեաց մէթոտն է. առաւելը հարիւր տարի առաջ, երբ դեռ կանոնաւոր դպրոցներ չկային առեւտրական գիտելիքներ սովրեցնելու(*) ադաքները վաճառականու-

(*) Այդ դպրոցներն հիմայ ալ չկան դժբախտաբար եւ մեր բարեկարգ մեծամեծ վաճառատուներէ կ'կայուած աշակերտներուն մեծագոյն մասն իր յատակներութեան ունի մեծամասնական գիտելիքներ կատարելապէս սորված ըլլալու,

իւր աշակերտ կուտային, ու հոն մէկ կողմէն առեւտուր կ'սովրէին միւս կողմէն ալ հաշիւ, տեսրական, նամակներ հաշուեցայցի եւն. ի կ'ընտելանային և այս մեթոտով կըրթուած տղաքն էին, որ մեծ մեծ վաճառականներ եղան ու հաշակ համբաւ առեւտրական հրապարակներուն մէջ։

— Ըսմիլ է մենք ալ հիմայ այս տարիքնուս մէջ տղայ կ'ըլլանք առ չափերտութիւն կ'ընենք կոր։

— Հարկաւ, դպրոց չերթալուն մեղքն է որ կ'քաւես հիմայ։

— Բայց յանցանքը իմս չէր։

— Ըսու կուզէ թող ըլլայ յանցանքը, բաւական է որ դուն կը տուժես կոր հիմայ, բայց հոգ մ'ըներ, քիչ ատենէն ամէն բան կը կանոնաւորուի։

Երիտասարդը հասակաւոր վարժութիւններով աշակերտը ընտելացնէ վերջ, կանոնաւորութեան նկատ ու ճնխողջ աշխատութեամբ միտքը մշակելով, բաւական զարգացած մարդու մը երեւոյթը առաւ անոր, այնպէս որ վաճառականութեան սկսելէ երկու տարի վերջ, առեւտրական ամէն խնդիր ինքնիրեն գլխուն կըրնար լուծել Ցակոբիկ, եւ ըստ բաւականին ալ գաղղիերէն կ'խօսէր ու կը գրէր։

Լրագիրը զոր խանութպանութեան ատեն տուներ ներս չէր մտցըներ խնայողութեան համար, հիմայ ինքն ձեռքէ չէր ձգեր եւ առոր յաջորդ բաւական կակիկ հայերէն մը խօսի ու գրել սկսած էր արդէն. ինչ մեծ հաճոյքով կ'կարդար թերթին այն մասերն, որք Եւրոպիոյ քաղաքականութեան վրայ կ'խօսէին ու քննադատին չփոխուած չերեւակայած բաները կ'սովրեցնէին իրեն։

Ա՛հ, Եւրոպա՛, ո՞րչափ կ'փափագէր անգամ մը հոն երթալ ու ինք իր ձեռքով յանձնարարութիւն տալ մեծ ֆաբրիքաներուն. Դժգոհ էր, միշտ դժգոհ յանձնակատարներու ձեռքով բերած ապրանքներէն. ինչ ալ որ ընէր, գնագնասը չէր կրնար հասկցնել եւ կամ աւելի ճիշդը խօսելով, գէշ եղողները չէին կրնար հասկնալ, ոչ եկած ապրանքները միշտ թերութիւններէ զերծ չէին։

(Շար.)